

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**PAMÄŤ MATERIÁLU
DOTKNÚŤ SA**
Diplomová práce

Autor: Bc. Timotej Blažek
Odbor: Výtvarná výchova pro střední školy a základní umělecké školy
Vedúci práce: Ak. mal. Mária Danielová

OLOMOUC 2013

ČESTNÉ PREHLÁSENIE

Čestne prehlasujem, že som túto diplomovú prácu vypracoval samostatne s použitím uvedenej literatúry.

v Olomouci dňa podpis

POĎAKOVANIE

Ďakujem mojej vedúcej diplomovej práce Ak. mal. Márií Danielovej, za odbornú pomoc, cenné rady, ktoré ma usmerňovali pri vypracovaní diplomovej práce a realizáciách v ateliéroch šperku.

Moja vďaka patrí aj kamarátke Lenke Vrábelovej, Hanke Fodorovej a Andrei Hološkovej, pre ktorú sa moje šperky stali výzvou pri zdokonaľovaní fotografie, ktorá je pre ňu hobby.

OBSAH

ÚVOD	9
1 ŠPERKOVÉ ANALÓGIE	11
/ <i>Kelti</i> /	15
/ <i>Egypt</i> /	15
/ <i>Mezopotámia</i> /	19
/ <i>Feničania</i> /	19
/ <i>Gréci</i> /	19
/ <i>Etruskovia</i> /	21
/ <i>Rím</i> /	23
/ <i>Vikingovia</i> /	23
/ <i>Byzancia</i> /	23
/ <i>Veľká Morava</i> /	25
/ <i>Anglosasko</i> /	25
/ <i>Gotika</i> /	25
/ <i>Renesancia</i> /	27
/ <i>Barok</i> /	29
/ <i>Rokoko</i> /	29
/ <i>Empír</i> /	31
/ <i>Biedermeier</i> /	31
/ <i>Secesia</i> /	31
/ <i>Art Nouveau</i> /	31
/ <i>Deutsche Werbund</i> /	31
/ <i>Wiener Werkstätte</i> /	31
/ <i>Bauhaus</i> /	33
/ <i>Art Deco</i> /	33
/ <i>Obdobie po druhej sv. vojne</i> /	33
/ <i>70. roky</i> /	37
/ <i>80. roky</i> /	39
/ <i>90. roky</i> /	41
2 KRAJINA A ŠPERK	43

3 ARCHITEKTÚRA A ŠPERK	47
4 DOTKNÚŤ SA	51
4.1 Fragmenty	55
4.2 Sondy	57
4.3 Variability	59
4.4 Oblaky	61
4.5 Kumulácie	63
5 ODRÝVANIE	65
5.1 Krajina	67
5.2 Dialógy	71
ZÁVER	75
ANOTÁCIA	77
ANOTTATION	79
ZOZNAM OBRÁZKOV	81
POUŽITÁ LITERATÚRA	92

ÚVOD

Diplomová práca s podnázvom „Dotknúť sa“ je realizovaná na tému „Pamäť materiálu“.

Táto téma ma inšpirovala k hlbšiemu prieskumu námetu smerujúcemu do histórie, autorskému šperku aj k výtvarnému projektu.

Na pamäť materiálu sa dá nahliadať rôznym spôsobom. Dá sa ním rozumieť schopnosť materiálu zapamätať si výrobný tvar, do ktorého sa dokáže po deformácii spätne vrátiť. V personifikovanom význame by pamäť materiálu mohla byť prirovnaná k ľudskej. Teda materiál by mal schopnosť zapamätať si všetko, čo je späté s jeho existenciou, bytím.

Podobne som sa zamýšľal nad materiálom aj ja. Je ním plast zo starých CD diskov, ktorý som sa snažil pochopiť, zamyslieť sa nad ním, zamyslieť sa nad jeho minulosťou. Všímať si stopy, ktoré na ňom ostali v priebehu jeho existencie, prejavujúce sa na jeho povrchu. Ale aj skúmať jeho „vnútro“ často odhaľujúce množstvo súkromných momentov zo života jeho majiteľov. Práve stopy na povrchu materiálu, ktoré mi pripomínali krajiny a architektonické konštrukty, jeho primárny kruhový tvar, sa stali hlavnými prvkami zasahujúcimi do formálnej a obsahovej stránky

môjho autorského šperku.

V ňom spájam tradičné zlatnícke technológie, ako je napríklad spájkovanie, s recykláciou (bežnou otázkou súčasnosti) plastu a jeho transformáciami.

V šperku spájam tiež úvahy a grafické záznamy vzniknuté počas dlhých chvíľ trávených cestovaním, so záznamami „spomienok“ zdeštruovaného povrchu materiálu.

Tvaroslovie týchto šperkov vychádza zo základných geometrických tvarov vymedzujúcich rámec, na ktorých sa odohráva ich vlastný, osobitý príbeh.

Príbeh každého jedného materiálu, konfrontujúci minulosť a súčasnosť, ich vlastná interpretácia a skúsenosť žiakov, je základom vo výtvarnom projekte. Ten čerpá inšpirácie z mnou realizovaných autorských šperkov, ktoré transformuje do médií maľby a fotogramu.

Podnázov „Dotknúť sa“, môže symbolizovať samotný postup pri práci. Dotýkanie sa materiálu a získavanie tak rôznych informácií. Pretváranie jeho povrchu, tvaru, ale aj dotyk so šperkárskym remeslom a jeho historickou a súčasnou podobou.

Táto práca je sprievodným textom k praktickej časti diplomovej práce.

obrázok č. 1

Otto Künzli
Gold Makes You Blind
náramok
zlato, guma
1980

obrázok č. 2

Kathleen Hennemann
symbole
prsteň
železo

obrázok č. 3

Ellen Cheek
Back to Basics
prsteň
striebro, 18 karátové zlato, 9B ceruzka, guma
1999

1 ŠPERKOVÉ ANALÓGIE

„Šperkové analógie“ je názov kapitoly, v ktorej sa venujem podobnostiam nachádzajúcim sa v historickom i súčasnom šperku, v kontexte s použitými materiálmi a technológiami, vstupujúcimi do môjho autorského šperku.

Sú to materiály ako plast, striebro, farebné kovy – teda prírodný a umelý materiál, technológia spájkovania, postriebrovania či galvanizácie. Nie len materiál a technika boli pre mňa kritériom pri hľadaní týchto podobností, ale aj motív a formové prvky, ktoré som v šperku používal. Nimi sú krajina, architektúra, línia, kresba, kruh, farba, maľba, perforácia atď. Prostredníctvom týchto regulatív som nachádzal v histórii šperku medzníky, ktorými približujem históriu skúmanej problematiky a zároveň ju konfrontujem po formálnej alebo obsahovej stránke so súčasným šperkom a rôznymi prístupmi v ňom.

V historických epochách sa nachádza množstvo problematiky, ktorej sa v rámci rozsahu tejto práce nemôžem venovať tak, ako by si zaslúžili. Napríklad opis a skúmanie jednotlivých dochovaných šperkov, ich lokalizácia a širšie súvislosti.

Medzi šperkársku prácu patria rôzne praveké a stredoveké ozdoby, spony, opasky, či stredoveké relikviáre až po Art Deco tabatierky a cigaretové špičky. To všetko, ba omnoho viac, bolo náplňou práce šperkára – zlatníka. I to je dôvod, prečo som sa venoval najmä základným druhom šperku a to prsteňu, brošni, prívesku, náhrdelníku či náramku, ktoré sa nachádzajú v mnou realizovanej sérii šperkov.

V niektorých častiach spomínam ozdoby špecifické pre konkrétne obdobie, ktoré dopĺňajú pohľad na opisovanú epochu. Celú túto kapitolu dokumentujem obrázkami, ktoré mnohokrát doplnia to, čo sa textom nedá.

Tak ako je vidieť v transformácii jednoduchého krúžku, pojednávajúceho o hodnote drahého kovu, ktorý je skrytý pod povrchom gumy – simulakrum (obr. č. 1), otvárajúci otázku hodnoty „lacného“ materiálu – gumy, nútiaci zamyslieť sa nad skutočnou hodnotou šperku. Transformácii do kresby, tvorenej jednoduchým zvinutým klincom, plným symbolických významov či znakov (obr. č. 2). Až do šperku, ktorý zanecháva stopu – kresbu, ktorá môže byť sama o sebe šperkom alebo jeho súčasťou. Spoluautorom tohto šperku sa stáva jej nositeľ. Vzniká tak akási interaktivita medzi šperkom a nositeľom (obr. č. 3).

obrázok č. 4

Dorothea Prühl
Große gedrehte Kette
náhrdelník
rohovina
Výška 30 cm
1984

obrázok č. 5

Náhrdelník
Dolní Věstonice
fosílna mušle
2008
Foto: Don Hitchcock

obrázok č. 6

Dina Abargil
As You Want It To Be
náhrdelník
eben, oxidované striebro
27x7x2,5 cm
2006

Táto transformácia dokumentuje aj premenu pohľadu na drahý kov, obyčajný klinec – akýsi autorsky upravený ready-made až po koncept, v ktorom sa šperk môže nachádzať v čisto abstraktnej, pominuteľnej, nekonvenčnej podobe.

Je zaujímavosťou, že práve s výskytom prvých šperkov sa spája aj zrod moderného správania človeka. Zhotovovanie šperkov je späté s oddávnou ľudskou potrebou zdobiť sa a skrášľovať. Dokladom toho sú najstaršie časti šperkov – perforované mušle *Nassarius kraussianus*, ktoré sa nachádzajú v zbierke *Natural History Museum* v Londýne, datované výskumníkmi rokom 100 000 p. n. l., z Afriky.¹ Podobné mušle sa našli na mnohých náleziskách s rôznou datáciou po celom svete. Jedným z takýchto nálezísk je aj jaskyňa *Blombos* v Južnej Afrike, kde nájdené perforované mušle boli súčasťou náhrdelníkov, alebo slúžili ako prívesok. Zafarbované prírodným pigmentom, ktorý pridával týmto ulitám vizuálnu hodnotu. Tento spôsob úpravy predpovedá, že skutočnou funkciou náhrdelníkov bola ozdobnosť.²

1 World's oldest piece of jewellery: Beads in the Natural History Museum's collection are dated to 100,000 years ago, the oldest jewellery ever found. [online]. [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: http://www.nhm.ac.uk/about-us/news/2006/june/news_8437.html

2 *Nassarius kraussianus* shell beads from. [online]. [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: http://ww3.fl.ul.pt/peessoais/jpribeiro/textos_genese2009/Texto30.pdf

V jaskyni *Cro-Magnon* vo Francúzsku sa našli prívesky z kostí, zubov, kameňa, zavesené na povrázkoch alebo živočíšnych šľachách.³

Ako mnohé archeologické nálezy dokladajú, vizuálna podoba týchto šperkov vychádzala z tvaroslovia a vlastností materiálov, ktoré boli voľne dostupné v prírode.

Spoločnou charakteristickou črtou tohto dlho trvajúceho obdobia je okrem používania prírodných materiálov, formová jednoduchosť, lineárna ornamentika, ktorá môže vzniknúť lineárnou štruktúrou, prírodného povrchu mušlí, ako je vidieť na náhrdelníku z náleziska z *Dolných Věstonic* (obr. č. 5), alebo rytím či maľovaním.

Spontaneita, jemnosť, prírodný materiál, zdanlivá jednoduchosť, ktorá je však premyslená a rafinovaná, lineárna štruktúra, sú spojovníky s náhrdelníkom súčasnej nemeckej šperkárky Dorotei Prühl (1937), zachytávajúcej dojmy z javov sveta, ktorý ju obklopuje (obr. č. 4).⁴

Stopy v prírodnom materiáli, akoby spontánna kresba, ktorá je vytvorená deštruovaním povrchu častí dreva, sa stali charakteristickým

3 *Ibidem*

4 Dorothea Prühl: Über meine Arbeit.[online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.dorothea-pruehl.de/ueber-meine-arbeit/>

obrázok č. 7

Keltský náramok
sklo
2-3 storočie p. n. l.

obrázok č. 8

Gijs Bakker
Shot 2
náramok
polyester
1997

obrázok č. 9

Carolina Gimeno
Wilfodkëlen, of the serie I
náhrdelník
meď, striebro, smalt
25x18x4,2 cm
2011

prvkom v náhrdelníku od Diny Abargril (1978), (obr. č. 6).

Významný rozvoj v oblasti šperku nastal objavom kovu, ktorý poskytol množstvo možností pri ich spracovávaní.

Dokladom sú šperky s nástupom doby kovov v podobe náramkov, spôn, náhrdelníkov, príveskov či prsteňov, ktoré sa stali bežnou súčasťou ľudského života a života po smrti.

Samostatnú kapitolu by bolo možné venovať **Keltom** a ich šperkom, ktoré dokladajú veľmi vysokú kvalitu spracovania od bronzu, zlata, až po sklo, s bohatou charakteristickou ornamentikou a dekórom.

Ja sa však bližšie budem venovať zaujímavým keltským skleneným šperkom.

Sklársku výrobnú techniku spomínam zámerne, pretože „*Sklárstvo je výrobná činnosť, ktorá zahŕňa nielen výrobu skla, ale aj iných produktov, ako výrobu tzv. (sklenej) fajansy, frity, glazúry a emailov. Sklo a ďalšie sklárske výrobky predstavujú prvý vedomý pokus človeka o výrobu umelých (syntetických) materiálov.*“¹

1 BŘEZINOVÁ, Gertrúda. Sklený šperk u Keltov na Slovensku. Historická revue: Od lovcov mamutov po Keltov. 2009, roč. 20, č. 10, s. 44. ISSN 1335-6550

S touto technológiou je možné sa stretnúť už v 5. tisícročí p. n. l. v Egypte a Mezopotámii.

Keltské sklenené náramky či koráliky boli „...*zhotovené rôznou technikou od navíjania, stáčania, vyťahovania, sekania, lisovania až po brúsenie...*“²

Pri zhotovovaní sklenených šperkov často používali modrú farbu.

Táto farba bola obľúbená v priebehu celého praveku, pretože jej bola prisudzovaná ochranná funkcia.

Línia a modrý kolorit sa môže prejavovať v rôznych podobách napríklad v už spomínaných keltských sklenených šperkoch s lineárnou ornamentikou (obr. č. 7), alebo zvlnenej línii, tvorenej obrysom modrého polyesterového náramku od Gijsa Bakker (1942), (obr. č. 8), eventuálne v podobe spontánných línii nakumulovaných do zhluku, tvoriacich prstenec – náhrdelník, pripomínajúci kaligrafický záznam, alebo spontánnu kresbu od Carolyn Gimeno (obr. č. 9).

Modrú farbu má aj *lapis lazuli*, ktorý **Egyptania** nazývali „kameň z neba“ majúci okrem symbolickej funkcie, funkciu uľahčovať priebeh

2 Ibidem, s. 44

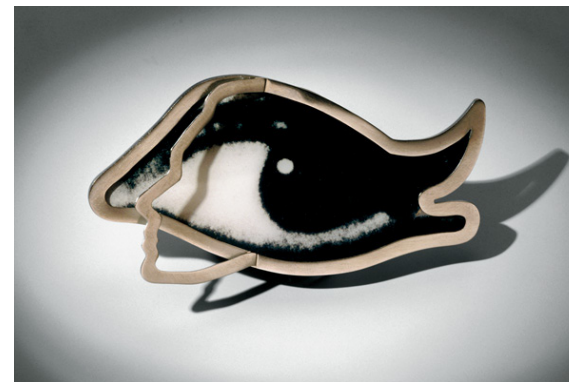
obrázok č. 10

Wedjat
Egyptský amulet
Fájans
1068-661 p. n. l.

obrázok č. 11

Salvador Dalí
Time's Eye
brošňa
6x3,4 cm
1949

obrázok č. 12

Gijs Bakker
Callas Booch
brošňa
biele zlato, striebro, farebná fotografie, PVC
1991

horúčky a liečiť melanchóliu.

Vo všeobecnosti hrala farebnosť v egyptských šperkoch významnú symbolickú rolu.

Farby, ako napríklad už spomínaná tmavo modrá, tyrkysovo modrá, zelená, červená, využívali vo forme zafarbeného skla, oglazovaných keramických korálikov alebo opracovaných drahokamov.

Šperk mal v tomto období dôležité miesto vo viacerých oblastiach ľudského života: ako doplnok odevu, pri pohrebných rituáloch, šperky zaručovali zosnulým komfortný život po smrti, ako znak spoločenského postavenia alebo v podobe amuletov s magickými vlastnosťami.

Práve uprednostňovanej magicko-náboženskej funkcii bol podriadený motív, tvar či farba. Jedným z častých šperkov boli amulety so zvieracím motívom pre šťastie, alebo s funkciou odraziť zlo a motívy ako napríklad lotosový kvet, okrídlený slnečný disk, sokol, hady, a iné, spájajúce sa s rôznymi božstvami.¹ Jeden z nich je napríklad Skarabeus egyptsky „*Cheprer*“: „...*posvätný chrobák, uctievaný ako boh Slnka.*“²

Nie len amulety ale aj široké spektrum druhov šperkov napríklad náhrdelníky, náušnice, náramky, pektoraly, prstene sú dokladom

1 SMITH CLIFFORD, Harold. Jewellery. New York: G. P. Putnam 's sons, 1908. s.1-7

2 ZAMAROVSKÝ, Vojtech. Bohovia a králi starého egypta. 3. vydanie. Bratislava: Perfekt, 2002. s. 328

vypelosti a zručnosti tejto starovekej kultúry a schopnosti používania rôznych spôsobov dekorovania šperkov napríklad granulovaním, tepaním, rytím atď.

„*Wedjat*“ – oko Boha Hora. Je Boh „...*v podobe sokola alebo muža so sokolou hlavou;...*“.³ Jeho oko je vytesané do drahého kameňa do podoby prívesku – amuletu, tak populárneho v tej dobe (obr. č. 10).

Oko, ale aj iné fragmenty ľudského tela. raz v akejsi zhmotnej podobe fragmentu zo surrealistickej maľby od Salvadora Dalího (1904-1989), (obr. č. 11), raz v podobe oka slávnej osobnosti, ktoré je prepojené s lineárnym obrysom ľudskej tváre z profilu vyobrazené v konceptuálnej brošni od Gijsa Bakker (1942), (obr. č. 12), sú motívmi častými i dnes.

Špecifickým šperkom v Egypte bol široký náhrdelník – golier, tzv. „*Wesekh*“, ktorý sa skladá zo skupín navlečených korálikov, valcovitého tvaru, usporiadaných podľa veľkosti a farebnosti do polkruhového tvaru, niekedy ukončeného hlavami sokola alebo golier v podobe sokola s krídlami (obr. č. 13).⁴

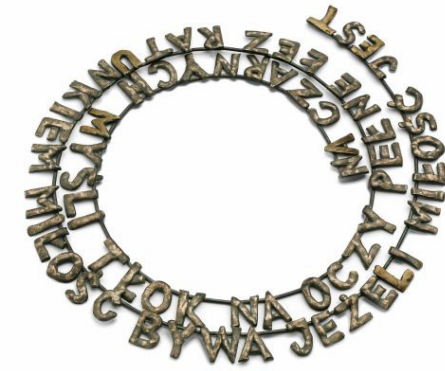
3 SMITH CLIFFORD, Harold. Jewellery. New York: G. P. Putnam 's sons, 1908. s.1-7

4 Ibidem. s.1-7

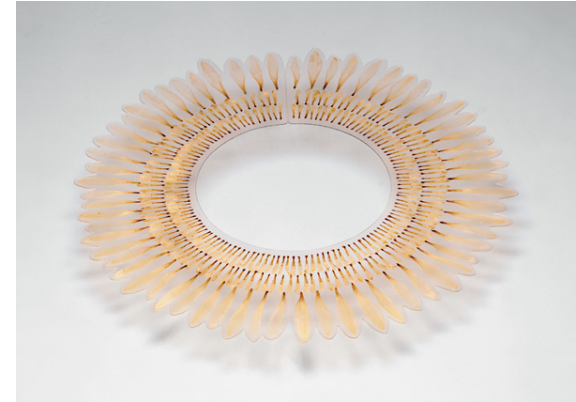
obrázok č. 13

Široký golier z Egypta
Funerary Broad-Collar of Wah
fájansové koráliky
1981-1975 p. n. l.

obrázok č. 14

Agnieszka Bruzda
náhrdelník
1998

obrázok č. 15

Gijs Bakker
Chrysanthemum Necklace
náhrdelník
okvetné lupienky, PVC
1985

Svoje postavenie v súčasnosti nestráca ani golier, ktorý má rôznorodé pojedanie.

Napríklad v podobe vinúceho sa textu, ako prerozprávania nejakého príbehu či myšlienky (obr. č. 14), alebo v podobe golieru vytvoreného z jemných lupienkov chryzantémy, usporiadaných v podobnom systéme od najmenších po najväčšie ako v Egypte (obr. č. 15).

Mezopotámia je významným medzníkom v oblasti používania striebra, ktoré sa v týchto najstarších epochách nedochovalo vo veľkej miere. Striebro slúžilo ako platidlo v podobe napríklad strieborných krúžkov.¹

Spojovníkom vo vývoji šperku medzi Egyptom a Gréckom je šperk **Feničanov**. Ich obchodný duch sa prejavil aj vo vývoji ich šperkov, v ktorom sa v počiatkoch miesili vplyvy vysokých technických zručností z Egypta a ornamentiky zo Sýrie spolu s kontaktom s Gréckom. Toto napodobňovanie časom z podoby ich šperku vymizlo.²

Jedna z techník, ktorú používali bola spájkovanie v podobe granulácie, ktorú Etruskovia priviedli do dokonalosti.

1 Ancient Silver: Bronze Age silver [online]. [cit. 2013-02-18].
Dostupné z: http://www.langantiques.com/university/index.php/Ancient_Silver

Technika granulácie, filigránu, odlievania z kamenných alebo hlinených foriem, nebola cudzia ani **Grékom**, ale majstrovsky pracovali s tepaním zlatého plechu (obr. č. 16). Vznikali tak veľmi plastické motívy, ktoré boli ich doménou. Inšpiráciu nachádzali v prírode v podobe ovocia, kvetov či lístia, zvierat, prípadne zobrazovanie človeka (napríklad portrét).

Tieto robustne vyzerajúce šperky boli však duté. Dutiny vyplňali voskom, ktorý zaručoval stálosť plastického tvaru. Hmotnosť a mohutnosť niektorých náušnic naznačuje, že tieto ozdoby Gréci nenosili zavesené priamo v uchu, ale nosili ich upevnené napríklad na čelenkách, alebo zavesené z kaderou vlasov a spustené zároveň výšky ucha. Ich hmotnosť tiež znemožňovala nositeľom rýchle pohyby, preto boli prispôsobené na pomalú dôstojnú chôdzu.

V súčasnosti sa otázka nositeľnosti otvára v mnohých realizáciách, ktoré médium šperku presahujú a stávajú sa napríklad inštaláciou, objektom, alebo svojou mierkou znemožňujú pohyb človeka.

Ďalšou ozdobou hlavy boli vence. Boli nosené pri slávnostných príležitostiach rôzneho druhu, pri zdobení mŕtvych i pri obradných rituáloch. Jeden z najznámejších vencov sa nachádza v *Antiquariu*

2 SMITH CLIFFORD, Harold. Jewellery. New York: G. P. Putnam's sons, 1908.
s. 7-11

obrázok č. 16

Prívesok s hlavou Athena Parthenos
prívesok
zlato a smalt
18,5x7,3 cm
4. storočia p. n. l.

obrázok č. 17

Kim Buck
Pumpous
prsteň
zlato
2011

obrázok č. 18

Ulo Florack
No cast by order
brošňa
striebro, meď, plátkové zlato
0,7x7,2x5,6 cm
1998
Photo: Andreas Brücklmair

v Mníchove. Tento veniec je ozdobený ružami, narcismi, myrtou, dubovými listami, malými postavami a centrálnou postavou pod ktorou sa nachádza nápis.

Náhrdelníky boli tvorené z pletencov zlatého drôtku s rozetami a ozdobami, vázami, postavami pokryté jemným filigránom.

Dominanciou na jednoduchom krúžku tvoriacom prsteň bol rytý kameň – intaglia, s funkciou pečate.¹

Medzi materiálmi, ktoré Gréci používali bolo zlato, drahokamy ako smaragd, perly, slonovina, bronz alebo striebro, ktoré podobne ako u Rimanov slúžilo ako základ pri razení mincí.

Striebro bolo používané aj pri tvorbe šperkov i keď sa ich dochovalo menej ako zlatých, čo však mohla spôsobiť recyklácia tohto kovu.²

Pre Grékov hrá šperk počas života aj po smrti významnú funkciu.

Ako ochrana pred „zlým okom“ mal úlohu ochrannú. Mohol mať funkciu aj náboženskú, alebo odzrkadľovať spoločenské postavenie a bohatstvo, poprípade slúžil ako dar určený Bohom.

1 SCARISBRICK, Diana. Rings: Jewelry of power, love and loyalty. London: Thames& Hudson Ltd, 2007. s. 12

2 Ancient Silver: Bronze Age silver [online]. [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: http://www.langantiques.com/university/index.php/Ancient_Silver

V šperku súčasného autora Kima Bucka (1957) je vidieť určitá analógia s Gréckym šperkom. Jeho zlaté šperky imitujú akúsi mäkkú plastiku pripomínajúcu majstrovsky vytepané motívy od Grékov. Tento autor, akoby dával do kontrastu mäkkosť motívu a pevnosť materiálu – kovu (obr. č. 17).

Podobne s technikou tepania pracuje aj nemecký autor Ulo Florack (1958), ktorý vo svojej tvorbe pracuje prevažne so smaltom (obr. č. 18).

Jednou z odlišností **Etruského** a Gréckeho šperku je spôsob použitia granulácie, na ktorú Etruskovia používali veľmi jemné, maličké zrníčka. Veľkú pozornosť venovali ozdohe hlavy. „*Ženy ozdobovali vlasy, sponami s hlavičkami v tvare polgule, žaludov či granátových jabĺk zdobené granuláciou.*“³ Mnohé z týchto spôn slúžili na upevnenie diadému, zložených z veľmi tenkého a krehkého lístia myrty, brečtanu a dubu.

Kombináciou filigránu a granulácie je vyrobený aj prívesok vo forme masky Boha *Achelousa*, ktorého vlasy sú tvorené filigránom a fúzy sú

3 SMITH CLIFFORD, Harold. Jewellery. New York: G. P. Putnam's sons, 1908. s. 23

obrázok č. 19

Prívesok s hlavou boha Achelousa
Etruria
tepaný zlatý plech, filigrán, granulácia
3,8x3,6 cm
480 p. n. l.

obrázok č. 20

Elizabeth Treskow
brošňa
zlato zdobené granuláciou, zafír, diamanty,
baroková perla
1953

obrázok č. 21

David Huycke
Oval Chaos
objekt
striebro
16x16x16 cm
2009

spracované technikou granulácie (obr. č. 19).

Etruskami obľúbený prsteň, nosili na každom prste ruky.

Techniku granulácie využívala aj šperkárka Bauhausu Elizabeth Treskow (1898-1992), fascinovaná technológiami starovekých zlatníkov (obr. č. 20).¹ Granulácia je tiež doménou Davida Huyckeho (1984), ktorý ju inovatívne transformuje do svojich objektov, čerpajúc pri tom inšpiráciu z histórie (obr. č. 21).²

S **Rímskym** šperkom sa spája, vysoký stupeň luxusu a obľuba používania drahých kameňov. Tieto šperky nosili úradníci, vysokopostavení hodnostári a cisári.³

Medzi **Vikingskými** príveskami sa nachádzajú zlaté brakteáty tvorené zlatým diskom slúžiace ako prívesok zhotovený technikou tepania,

filigránom a granuláciou s centrálnym motívom zvieracích hláv nachádzajúce sa v zbierkach *British Museum* v Londýne.⁴

Byzantské šperky mali neodmysliteľný vplyv na šperky v období stredoveku. V ich šperkoch sa miesia orientálne a západné vplyvy vychádzajúce z remeselného spracovania antického Ríma s modifikáciou kresťanských myšlienok.⁵

Pozoruhodným príveskom je kríž s figurálnym motívom svätých zo zbierky *Victoria and Albert Museum*. Kríž je zložený z dvoch častí vytvárajúcich schránku, ktorá slúžila ako relikviár. Na prednej strane je zobrazený ukrižovaný Ježiš a po stranách kríža busty Panny Márie a svätého Jána, naspodku je vyobrazená lebka Adama. Zadná strana zobrazuje stojacu, modliacu sa Panu Máriu s bustami štyroch svätých. Je zhotovený zo zlata s emailovou technikou využívajúcou zlaté pásiky, ktoré rozdeľujú farby (obr. č. 22).⁶

1 Victoria and Albert Museum [online]. 2013 [cit. 2013-04-06].

Dostupné z: <http://collections.vam.ac.uk/item/O73756/brooch-treskow-elizabeth/>

2 KHEMSUROV, Monica. Technique: David Huycke's Granulation Series [online]. 2010 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.sightunseen.com/2010/11/david-huyckes-granulation-series/>

3 SMITH CLIFFORD, Harold. Jewellery. New York: G. P. Putnam's sons, 1908. s. 29

4 The British Museum [online]. [cit. 2013-04-06].

Dostupné z: http://www.britishmuseum.org/research/search_the_collection_database/search_object_details.aspx?objectid=67217&partid=1&searchText=r-man+jewelry&fromADBC=ad&toADBC=ad&numpages=10&orig=%2fsearch_the_collection_database.aspx?Page=2

5 SMITH CLIFFORD, Harold. Jewellery. New York: G. P. Putnam's sons, 1908. s. 33

6 Victoria and Albert Museum [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://collections.vam.ac.uk/item/O115274/beresford-hope-cross-cross-unknown/>

obrázok č. 22

Beresford Hope Cross
smalt, zlato, pozlátené striebro
8-9 st.

obrázok č. 23

Ulo Florack
To do the right thing
Brošňa
zliatina striebra, smalt, plátkové zlato
4,5x4,5x2,5 cm
2009
Foto: Andreas Brücklmair

obrázok č. 24

Anglosaský disk
Brošňa
plátkové zlato, sklo, granáty
4,7x1,1x0,2 cm
7 st.

Emailová technika je dominantná aj v tvorbe Ula Floracka (1958), ktorý využíva výrazný kolorit, tvorený farebnými emailovými plochami, rozdelenými kovovými priehradkami (obr. č. 23).

Šperky obdobia **Velkej Moravy** sa vyskytovali v dvoch druhoch. Jednoduchší šperk, nazývaný aj tzv. Podunajský a honosný tzv. Byzantsko – orientálny. Jednotlivá typológia bola veľmi rôznorodá čo je možné vidieť napríklad v typológii náušnic. Honosné šperky boli vyrobené z drahých kovov alebo pozláteného strieborného kovu, zdobené filigránom alebo granuláciou.^{1 2}

Stredoveké **Anglosaské** šperky sú charakteristické veľmi jemnou zlatníckou prácou s pestrou farebnosťou vyúsťujúce do originality každého jedného kusu (obr. č. 24).³ V niektorých prípadoch majú podobné diskovité prívesky z tepaného kovu na stred orientovaný motív štylizovaných zvierat.

1 Velkomoravské šperky. URBÁNKOVÁ, Radka. Archeology [online]. 2010 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://archeology.cz/?p=419>

2 ŠTEFANOVIČOVÁ, Tatiana. Byzantské zlatníctvo a Veľká Morava. Historická revue: Byzancia a jej vplyv na Veľkú Moravu. 2009, roč. 20, č. 6, s. 56-59.

3 SMITH CLIFFORD, Harold. Jewellery. New York: G. P. Putnam's sons, 1908. s.57

V 10.-15. storočí sa šperk často spája s odevom, na ktorý sa napríklad aj našíval. Preto je premenlivosť šperku spojená s neustálou kontrastujúcou zmenou módy v priebehu celého stredoveku.

Predstavu o týchto módnych premenách dokladajú iluminácie, maľby a plastiky, na ktorých je mnohokrát veľmi vycibreným spôsobom vyobrazený rodinný poklad v podobe šperku.

Najväčšie vplyvy na toto obdobie mala Byzancia a cirkev regulujúca podobu šperku. Premietlo sa to v jednoduchosti, ktorú vymedzovali aj právne spisy. Príkladom sú napríklad nariadenia anglického kráľa Eduarda III. Cirkevné zákazky boli realizované v Kláštoroch, v ktorých fungovali celé zlatnícke dielne – cechy.^{4 5}

Inovácia sa v 14. st. prejavila zmenou používania smaltov. Dovtedy hrubšia vrstva farieb sa zmenila na jemný, na kov nanesený smalt v nízkom reliéfe. Neprehliadnuteľnou farbou bola biela, charakteristická napríklad na číslach po bokoch zlatej obrúčky.

Typy šperkov v rannom gotickom období boli podobné s románskym.

4 Antique jewelry univerzity: Romanesque Jewelry. [online]. [cit. 2013-02-19].

Dostupné z: http://www.langantiques.com/university/index.php/Romanesque_Jewelry

5 ADDISON, Julia de Wolf. Arts and Crafts in The Middle Ages: Gold and Silver. Boston: The Colonial press inc., 1908. s. 1-16

obrázok č. 25

Prsteň s nápisom

zlato
Ø 2,85 cm
14 st.

obrázok č. 26

Colleen Baran

Like Wearing a Love Letter Series
I Miss You
prsteň
striebro, epoxid, guma
3,5x2,3x0,4 cm
2008

obrázok č. 27

Jonathan Boyd

Bracelet: An Endless Rant On Craft
náramok
zoxidované striebro

Napríklad „...brošne v tvare kruhu, často s náboženskými textami či nápismi prejavov lásky...“¹, z čoho možno súdiť, že šperk bol predmetom daru medzi milencami.

Nie len text, ale aj architektonický motív intervenuje do šperku v podobe implikácií ostrých tvarov, odľahčenej línie, vytvárajúcich jasnejší, odľahčenejší, elegantný vzor kontrastujúci s oblými formami z predchádzajúceho románskeho obdobia.

V tomto období stúpil význam drahokamov, napríklad aj rezanie do kameňa. Inovatívny bol obrus diamantu, ktorý sa do tejto doby používal v prírodnom osemhrannom tvare. Záujem o drahokamy vyústil aj do určitých obmedzení, napríklad v ich imitácií, ktorá bola zakázaná s výnimkou použitia pre kamene v šperkoch, slúžiacich ako dar do hrobu zosnulých.

V neskorej gotike bol veľmi obľúbený smalt, čím mohli zachycovať plastické, figuratívne, zoomorfne, či náboženské motívy svätcov.

Najčastejšie boli brošne, prstene, opasky, korunky, alebo cirkevné šperky s bohatou a elegantnou ornamentikou. Po vzore z predchádzajúcich období bola veľká pozornosť venovaná prsteňom nosených vo veľkom

počte na prstoch zdobených drahokamami, mnohokrát obrytými, slúžiacimi ako signatúra pri podpisovaní, alebo pri svadobnom obrade.²

Písmo v šperku je dominantným prvkom na obruči prsteňa z obdobia vrcholnej gotiky (obr. č. 25).

Súčasným šperkárom, ktorý do svojich šperkov vkladá texty, odkazy pre milovanú osobu podobne, ako v už spomínanej gotike je Collen Baran. Jeho prsteň s ručne vyrezaným odkazom môže slúžiť, ako razítko (obr. č. 26). Raznice s písmenami, podobné ako u písacích strojov, sa vinú po obvode náramku od Jonathana Boyda, ktorý môže zanechať otlačený odkaz na pokožke nositeľa (obr. č. 27).

Návrat a inšpirácia z antiky charakterizuje **renesanciu** a tiež renesančný šperk.

Bohaté kráľovské talianske rodiny podporovali umelcov a financovali ich, čo viedlo k ich osobnému rozvoju. Prepojenie renesančného šperku s antickým nespočíval tak v technológiách, ako v mytologických námetoach a oblube portrétu, ktorý bol populárny po celý stredovek.³

1 Antique jewelry univerzity: Gothic Jewelry. [online]. [cit. 2013-02-19].
Dostupné z: http://www.langantiques.com/university/index.php/Gothic_Jewelry

2 Ibidem

3 Antique jewelry univerzity: Renaissance Jewelry. [online]. [cit. 2013-02-19].
Dostupné z: http://www.langantiques.com/university/index.php/Renaissance_Jewelry

obrázok č. 28

François Désiré Froment Meurice
náramok
striebro, email, plátkové zlato
1850

obrázok č. 29

Henry van de Velde
brošňa
18 karat. zlato, rubín, diamant
1,9x3,8 cm
1898

obrázok č. 30

Josef Hoffman
brošňa
1910

Podoba renesančného sochárstva a maliarstva ovplyvnila aj formu šperkov. Dokladom sú portrétne maľby, dokumentujúce málo dochované šperky tohto obdobia.

V procese tvorby šperku od návrhu po realizáciu, mal na starosti vždy odborník na požadovanú oblasť. Na emaily bol odborník jeden, na rytie druhý a na osádzanie kameňov ďalší atď.

Grafickým návrhom sa venoval aj Hans Holbein. Tieto návrhy šperkov boli šírené po celej Európe a tým by bolo možné hovoriť o multiplikovateľnosti aktuálnej i dnes, ktorú prináša prezentácia šperku prostredníctvom internetu.

Premena šperku do nového štýlu – **barokového**, súvisel s premenou dobovej módy.¹ Charakteristická bola symetria motívu, vyrytá, alebo smaltová arabeska.

Neskôr sa rozšírili prostredníctvom grafických listov naturalistické motívy ako kvetiny, exotické kvety, napríklad tulipány. Tieto motívy boli často maľované smaltom.

Smalt bol v **rokokovom** šperku využívaný na maľovanie miniatúr, ktoré dosahovali veľmi vysokú kvalitu.

Portrétne maľby z tohto obdobia vyobrazujú aj jednoduché elegantné perlové náhrdelníky, ktoré boli v tomto období často a s obľubou nosené.

Významným medzníkom je 18. storočie, ktoré sa nesie v znamení priemyselnej revolúcie. Toto obdobie spadá do obdobia neskorého rokoka, ktoré následne vytesnil klasicizmus. Technický pokrok vplýval jak na úžitkové umenie, tak i na šperk, ktorý viedol k zvyšovaniu pokroku a postupnému zániku manufaktúr.

V oblasti šperku sa tento pokrok prejavil v tom, že sa šperk pretransformoval z unikátneho kusu vyrábaného na objednávku, na artefakt bežne zadovázateľný v obchode.

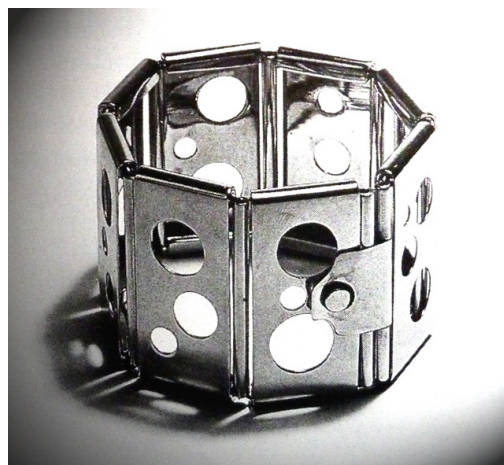
Využívanie lacnejších materiálov napríklad zliatin kovov, ktoré napodobňujú drahý kov, neskôr galvanické pokovovanie, sa premietlo v demokratizácii nosenia šperku, „...zefektívnenie výrobného procesu však prinášala produkciu nekvalitného braku a gýča a v záujme čo

¹ Antique jewelry univerzity: Baroque Jewelry. [online]. [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: http://www.langantiques.com/university/index.php/Baroque_Jewelry

obrázok č. 31

Marianne Brandt
Self Portrait with Jewelry for the Metal Party
1929

obrázok č. 32

Naum Slutzky
náramok
chrómované striebro
1931

obrázok č. 33

Anni Alberts
náhrdelník
sponky, kovový chrómová retiazka
1940

najširšej ponuky urobilo z návrhára iba dekorátéra, ktorý „produkoval“ množstvo variácií ornamentov, vypožičaných z rôznych historických období, kedy vzrástol záujem aj o gotickú architektúru prejavujúci sa napríklad v návrhoch šperkov od Fromonta Meuriceiho (1802-1855).¹ (obrázok č. 28).

Mechanizácia produkcie a technologický vývoj rozdelil šperk na dva prúdy, pozorovateľné dodnes a to: „Komerčnú priemyselnú výrobu závislú od módných trendov a autorský šperk, ako výtvarnú disciplínu, čo prirodzene nevylučuje ich vzájomné ovplyvňovanie a prelínanie“²

V 19. storočí sa v šperku objavujú antikizujúce motívy. Napríklad v období vrcholného klasicizmu – **Empíru** sa tieto motívy prejavujú strohejšou a čistejšou formou.

Paralelne s Empírom prebieha **Biedermeier** vo Viedni prejavujúci sa v šperku čistou formou s emotívnejším ladením, spočiatku s úspornou neskôr bohatou ornamentikou.²

1 JOKELOVÁ, Sylvia. Dejiny šperku od priemyselnej revolúcie po súčasnosť. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2005, s. 7

2 Ibidem, s. 8.

Secesia, ako posledný univerzálny sloh sa premietol aj do úžitkového umenia. Inšpiračnými zdrojmi bola príroda, exotické materiály, priemyselne vyrábané materiály, či vplyvy z Japonska a literatúry. Vzrástol záujem o dušu človeka a o osobnosť autora. „Secesia tak zrodila autora šperku, ktorý ako svojbytná osobnosť prenáša do svojej práce vlastné postoje a príbehy.“³

Vo Francúzsku sa vyvinul naturalistický smer, ktorý sa pretransformoval do **Art Nouveau**. V Nemecku bol abstraktno-ornamentálny smer prezentovaný Henrym van de Veldem (1863-1957), dynamikou línií, ornamentikou a farebnosťou (obr. č. 29). Velde, pôvodom Belgičan, pracoval v období svojej vrcholnej tvorby vo Weimare, „...nadviazal na Morrisovo snaženie a umelecké princípy boli preňho dôležitejšie ako dekor.“⁴

Vplyv na šperk malo aj hnutie **Deutsche Werkbund** a viedenské **Wiener Werkstätte**, napríklad v tvorbe Josefa Hoffmanna (1870-1956).

3 Ibidem, s. 13.

4 Ibidem, s. 15

obrázok č. 34

Herman Jünger
náhrdelník
rubíny, perly, zlato, mesačný kamene,
email, smaragdy
1957

obrázok č. 35

Friedrich Becker
Variable Jewellery
brošňa
zlato, rubíny
Ø 37 mm
1962

obrázok č. 36

Margaret de Patta
brošňa
1941

Výrazovým prostriedkom, ktorý Hoffmann používa vo svojich brošniach je symetria, geometria a kontrast farebných kameňov (obr. č. 30).¹

Bauhaus a rozvinutie funkcionalizmu sa odzrkadľuje aj v šperku, ktorý nie je na tejto škole bežný. Prebiehal paralelne s Art Deco, ktoré bolo zamerané na vyššie triedy. V Bauhause vzniká „...šperk vyrábaný z lacných materiálov, reflektujúci všetky módné prúdy...“.² Predstaviteľmi sú Marianne Brant (1893-1983), (obr. č. 31), Naum Slutzky (1898-1965), ktorého šperky s perforovanými časťami pripomínajú pohyblivé priestorovo-časové modulátory od L. Moholyho Nagya (obr. č. 32).

Anni Albers (1899-1994) experimentovala so šperkmi a na ich výrobu používala napríklad kancelárske spinky alebo plastové loptičky, či skrutky, dalo by sa povedať, že autorsky upravovala ready-made respektíve recyklovala (obr. č. 33).

Ďalšou autorkou šperku z Bauhausu bola Elizabeth Treskou (1898-1992) čerpajúca inšpiráciu z Etruskej granulácie, ktorou ozdobovala povrch svojich šperkov (obr. č. 20).

Art Deco zo súčasného pohľadu „...pôsobí ako výstižné vyjadrenie chaotickosti doby masovej kultúry s rýchlim striedaním módnych trendov v záujme ekonomickej prosperity. K tomuto odklonu sa vrátili postmoderní dizajnéri, hľadajúci alternatívu k odumierajúcej moderne.“³ Inšpiračnými zdrojmi sú geometrizujúce tvary vplyvu Wiener Werkstätte, hľadanie podnetov v rokoku, vo svete zvierat či exotických kultúrach, či technických strojoch. Používali nové materiály, ako napríklad bakelit, umelé živice, vitroflex, vitrolit.

V tomto období rezonujú mená ako René Jules Lalique (1860-1945), Arpels a Mauboussin, Chaumet, stavebné princípy a konštrukty v šperkoch od Jeana Fouqueta (1899-1984). Šperky približujúce sa k tvarom strojovej súčiastky, lineárne prvky v tvorbe Gerarda Sandoza (1902). Aj konzervatívne tendencie v tvorbe firmy Cartier.⁴

V období **po druhej svetovej vojne** sa umeleckým centrom, prílivom imigrantov, stal New York. Šperk osciloval na pomedzí šperkárskej tradície a novátorským prístupom. Vplyv skupín ako napríklad ZERO, vplyv J. Fautriera (1898-1964), P. Manzoniho (1933-1963) ovplyvnili

1 Jewellery Histories [online]. 2009 [cit. 2013-04-06].

Dostupné z: <http://pauadreams.wordpress.com/2009/06/09/jewellery-histories/>

2 JOKELOVÁ, Sylvia. Dejiny šperku od priemyselnej revolúcie po súčasnosť. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2005, s. 17

3 Ibidem, s.19

4 Ibidem, s. 19

obrázok č. 37

Björn Weckström
náramok
striebro
1963

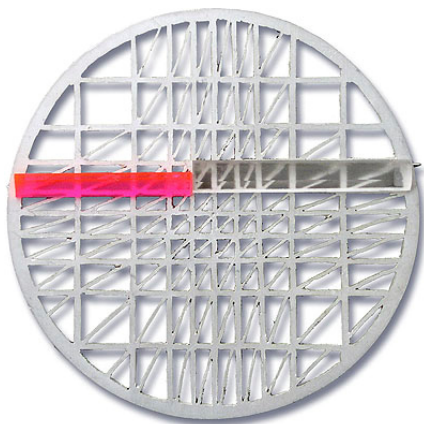
obrázok č. 38

Alan Davie
náhrdelník
striebro, meď
1954-1955

obrázok č. 39

Sepp Schmölzer
prívesok
zlatá, postriebrená hodinová časť
1986

obrázok č. 40

Anton Cepka
brošňa striebro, plexi
Ø 5,5 cm
2005

obrázok č. 41

Roy Lichtenstein
brošňa
striebro, email
1968

obrázok č. 42

Marcel Duchamp
Bouche- eveier
brošňa
striebro
1968

tvorcov šperku abstraktnými kompozíciami, ktoré je možné vidieť v dielach napríklad Nemca Hermana Jüngera (1928-2005), ktorý novátorsky a rovnocenne pracuje jak s drahým kovom tak s plastom (obr. č. 34) a Friedricha Beckera (1922-1997), ktorému do tvorby vstupuje aj kinetizmus (obr. č. 35).¹

Povojnóvú experimentáciu v šperku je vidieť napríklad v tvorbe Maxa Fröhlicha (1908-1997), v ktorej sa miesila tradícia s novými prístupmi.² V americkom prostredí bola kľúčovou postavou Margeret de Patta (1903-1964) americká autorka, ktorej tvorba oscillovala na pomedzí Bauhausu a hnutia De Stijl. V jej tvorbe sú vidieť architektonické formy ovplyvnené konštruktivizmom (obr. č. 36).³

Inšpirácia prírodou sa odzrkadľuje v tvorbe Holanďana Björna Weckströma (1935), (obr. č. 37) a maliarsky prístup možno vidieť v šperkoch Alana Davieho (1920), (obr. č. 38).

Kinetický efekt vstupuje do tvorby Fridricha Beckera (1922-1997). Seppa Schmölzer (1919-1999), (obr. č. 39) sa pohráva s novým

1 Faces of Design: Herrmann Jünger - Jewellery: Found Treasures [online]. 2008 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://facesofdesign.com/event/herrmann-j-nger-jewellery-found-treasures>

2 SCHOLLIMAYER, Karl. Neuer Schmuck: Ornamentum humanum. Tübingen: Wasmuth, 1974, s. 18- 19

3 Margaret De Patta [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://mobilia-gallery.com/artists/mdepatta/>

zobrazením subjektívnych priestorov a prírody, používa organické až surreálne pôsobenie kontúr.

V tvorbe Antona Cepka (1936) je vidieť konštruktivistický prístup, ktorý sa prejavuje v jeho šperkoch, čerpajúcich inšpiráciu z prístrojovej techniky, kozmického a leteckého prostredia.

*“Tvarová čistota, kompozičná vyváženost’ a brilantná technická realizácia...”*⁴, sú znaky charakteristické pre tvorbu tohto autora (obr. č. 40).

Významným medzníkom vo vývoji moderného šperku bola výstava s názvom „Objekt“, ktorá sa uskutočnila v roku 1962 v parížskom Múzeu dekoratívneho umenia.

Na výstave bola prezentovaná značná časť autorských šperkov. Medzi vystavujúcich boli Georges Braques, Alexander Calder, Salvador Dali, Man Ray, Roy Lichtenstein, Max Ernst, Marcel Duchamp a mnoho iných svetoznámych autorov.⁵

Mnohé z prezentovaných autorských kúskov odzrkadľujú vo svojej

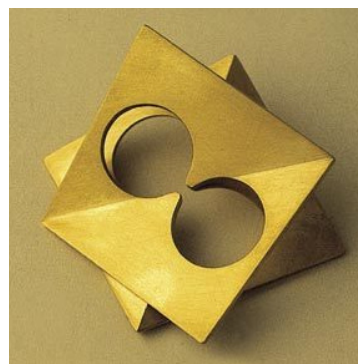
4 UMENIE: Cenu Fondu výtvarných umení 2010 získal Anton Cepka [online]. 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://udalosti.noviny.sk/udalosti-clanky/16-03-2011/umenie-cenu-fondu-vytvarnych-umeni-2010-ziskal-anton-cepka.html>

5 KRÍŽOVÁ, Alena. Proměny českého šperku na konci 20. století. Praha: Academia, 2002, s. 17

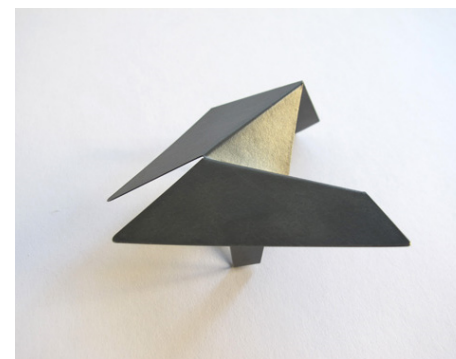
obrázok č. 43

Max Ernst
„poissons“
zlato
1961

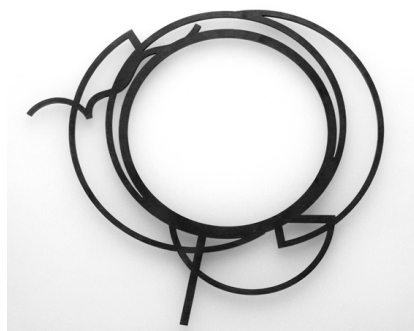
obrázok č. 44

Manfred Nisslmüller
prsteň
mosadz, plátkové zlato

obrázok č. 45

Fritz Maierhöfer
prsteň
striebro
2011

obrázok č. 46

David Watkins
náramok
Orbits 5
akryl
2003

obrázok č. 47

Pierre Degen
Arm ornament
noviny, sadze
1947

obrázok č. 48

Susanna Heron
brošňa
striebro, živica
1975

formálnej či obsahovej stránke tvorivý prístup autorov, ktorý je viditeľný v určitých analógiách s ich voľnou maliarskou či sochárskou tvorbou.

Podoba šperku (brošni), napríklad „*Times Eye*“ od Salvadora Dalího (obr. č. 11), je akoby zhmotnený fragment sklbených symbolov, ktoré je možné nájsť v malbách tohto autora a to oka a hodín.

V šperku od Roya Lichtensteina možno vidieť jeho typickú farebnosť čierno-žlto-modro-červená, pripomínajúca časť z rastrového obrazu (obr. č. 41).

Vtip je pozorovateľný v brošni „*Bouche – evier*“ od Marcela Duchampa ako jeden z prístupov jeho tvorby (obr. č. 42).

Surrealistická ryba „*Poissons*“, od Maxa Ernsta je prívesok z tepaného zlatého plechu s rytmickým vzorom – štruktúrou povrchu, ktorý pripomína fragment z maľby, kde hrá významnú úlohu pulzujúce svetlo na jej povrchu (obr. č. 43).

V **70. rokoch** sa v šperku zrkadlí stav spoločnosti a politická situácia. Drahé materiály a kamene boli utlačené do pozadia a nahradené

1 JOKELOVÁ, Sylvia. Dejiny šperku od priemyselnej revolúcie po súčasnosť. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2005, s. 31

2 Claus Bury. Maßstabssprünge [online]. 2010 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://die-neue-sammlung.de/archive/exhibition/2010-2000/clauss-bury-massstabsspruenge/clauss-bury-massstabsspruenge/?L=1>

lacnejšími materiálmi a rôznymi nekonvenčnými technikami, alebo ich vzájomnou kombináciou. Šperk reagoval na všetky vznikajúce avantgardy a smery, ako napríklad konceptualizmus, minimal art, pop art, architektúru či rôzne subkultúry. „*Vo všeobecnosti sa šperk oslobodil od tradičných väzkov s materiálom, funkciou, nositeľnosťou a od vzťahu medzi šperkom a nositeľom.*“¹ Šperk sa oslobodil a táto sloboda vzrastala v priebehu 80. rokov.

Medzi predstaviteľov patrili Claus Bury (1946) ktorý sa preslávil architektonickými sochami do mestských priestorov, vo svojich šperkoch používa kombináciu farebných akrylátov a kovových zliatin.² Jens Rüdiger Lorenzen (1942-2011) vo svojich šperkoch kombinuje transparentnosť pergamonu a kovové konštrukcie, šperk chápe ako prenosný objekt, je charakteristický geometriou a minimalistickým prístupom.³

Gerd Rothman (1941) vytvára šperky vedúce dialóg s ľudským telom. Otto Künzli (1948) komentuje vo svojich šperkoch tradičné chápanie šperku (obr. č. 1).

3 Jens-Rüdiger Lorenzen [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.pilartz.com/newsletter/maerz2012/Lorenzen_e.html

obrázok č. 49

Caroline Broadhead
náhrdelník
nylon
1983

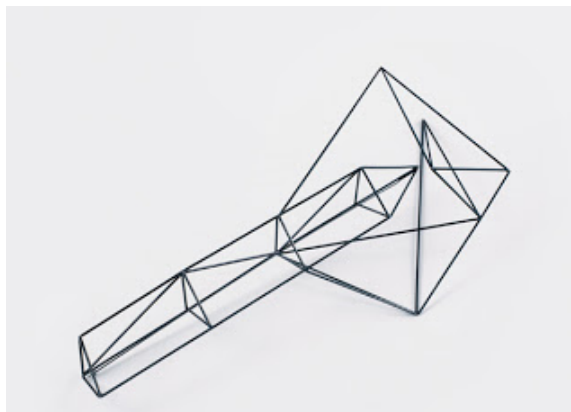
obrázok č. 50

Lam de Wolf
prenosná ozdoba – objekt
drevo, textil
1981

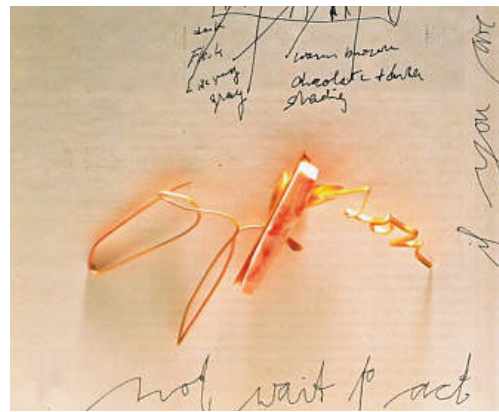
obrázok č. 51

Peter Chang
náramok
1992

obrázok č. 52

Georg Dobler
brošňa
ocelový drôt, čierny chróm
1984

obrázok č. 53

Manfred Bischoff
brošňa
zlato, korál
2002

obrázok č. 54

Giampaolo Babetto
náhrdelník

Ďalšími autormi neodmysliteľne patriacimi do tohto obdobia, zásadne inovátorskými intervenciami sú:

Manfred Nisslmüller (1940), (obr. č. 44), Fritz Maierhofer (1941), (obr. č. 45), Holandská skupina B.O.E., Gijs Bakker (1942), Emmy van Leersum (1930-1984), David Watkins (1940), (obr. č. 46), Pierre Degen (1947), (obr. č. 47).

80. roky sa nesú v duchu „koľko autorov, toľko prístupov“, čo je vidieť v rôznorodosti tvorby autorov.

Susanna Heron (1949) je autorkou pojmu „*Wearable jewel*“, čo v preklade znamená „obliekacie šperky“. Inšpiračným zdrojom pri tvorbe jej šperkov sa stal proces obliekania, ktorý sa pretransformoval do objektu na telo (obr. č. 48).¹

Caroline Broadhead (1950) je autorkou, ktorá pracuje s farebným nylónovým vláknom, z ktorých často vznikajú šperky pokrývajúce celé telo (obr. č. 49).²

Medzi autorky využívajúce textil a pracujúce s konceptom tvorby objektu na telo patrí aj Lam de Wolf (1949), (obr. č. 50).

1 JOKELOVÁ, Sylvia. Dejiny šperku od priemyselnej revolúcie po súčasnosť. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2005, s. 38

2 Ibidem, s. 38

Šperky Petra Changa (1944) disponujú výrazným koloritom, ktorý získava spracovaním syntetických materiálov. Vo svojej tvorbe nezaprie inšpiráciu exotikou (obr. č. 51).

Herman Hermsen (1953) „*Robí šperky, ktoré si môže dovoliť každý.*“ Touto myšlienkou nadväzuje na demokratizáciu šperku. Medzi jeho hlavné atribúty patrí životnosť, použiteľnosť a nositeľnosť.

V šperkoch Georg Dobler (1952) sa zrkadlí vzťah autora k dekonštruktivismu v architektúre (obr. č. 52).

Šperky Manfreda Bischoffa (1947), (obr. č. 53) „*Z formálneho hľadiska pôsobia „škickovite“ a ponechávajú si hravú ľahkosť a miesto pre fantáziu. Bischoff iba niečo naznačí a necháva tomu vlastný život.*“⁴

Bernhard Schöbinger (1946) zanecháva v použitých materiáloch stopy po ich pôvode, ktoré sú súčasťou jeho tvorby.

Medzi ďalších autorov dopĺňujúcich šperk osemdesiatych rokov, u ktorých sa prejavuje veľmi individuálny prístup, formová a koncepcná rôznorodosť patria: Anna Heindl (1950), Kristine Tornquist (1965), Giampaolo Babetto (1947), Francesco Pavan (1937).

3 Ibidem, s. 38

4 Ibidem, s.39

obrázok č. 55

Francesco Pavan
brošňa
zlato, email
6x9 cm
2003

obrázok č. 56

Christoph Zellmeger
excess
prívesok

obrázok č. 57

Jack Cunningham
brošňa
striebro, drevo, nefrit, zelený korál, perla, tigrie oko
2006

obrázok č. 58

Karen Pontoppidan
brošňa
striebro, zlato, email
2005

obrázok č. 59

Sigurd Bronger
Handshake Measuring Device
náramok
pozlátená mosadz, kombinovaná technika, koža
Ø 38 mm
2001

obrázok č. 60

Bettina Speckner
brošňa
fotografia na zinku, striebro, diamant
2010

Pre **90. roky** je charakteristické hľadanie identity a pokladanie si otázky, či je v tejto dobe možné byť inovatívny, či odlišovať sa.

Jedným z autorov je Christoph Zellmeger (1962), ktorý vo svojej čistej forme necháva vyznievať materiál zbavený ľudského dotyku ruky (obr. č. 56).

Jack Cunningham (1953) je autor, ktorý pracuje s archetypmi brošní (obr. č. 57).

Karen Pontoppiddan (1984), pracuje so šperkami plných významov (obr. č. 58). „*Manuálna výroba je pre ňu veľmi dôležitým procesom nového objavovania.*“¹

V šperkoch od Sigurda Brongera (1957) sa premietajú spomienky na chlapčenské roky a fascinácia náradím. „*Nostalgicky sa vracia k starým mechanickým princípom, tvoriacim v jeho šperkoch až surrealistický ornament, a pripomína tým dnešný nedostatok citlivosti a anonymitu neviditeľných digitálnych systémov uzatvorených v nič nehovoriacich škatuliach.*“² (obr. č. 59).

Spomienky na detstvo sa objavujú aj v tvorbe Iris Eichenberg (1965).

Nostalgia starých fotografií, téma identity je viditeľná v tvorbe Bettiny

Speckner (1962), (obr. č. 60).

Ďalšími autormi sú Karl Fritsch (1963) a Rudolf Bott (1956).

1 JOKELOVÁ, Sylvia. Dejiny šperku od priemyselnej revolúciabideme po súčasnosť. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení, 2005, s. 42

2 Ibidem, s. 42

obrázok č. 61

Margit Hart
brošňa
striebro, email, magnety
7,5x6 cm
2006

obrázok č. 62

Bety Majerníková
Gardens of Earth
brošňa
2011

obrázok č. 63

Yoko Shimizu
Arno at Night
náramok

2 KRAJINA A ŠPERK

Tému krajiny je možné nájsť v súčasnom umeleckom šperku v rôznych podobách. Vo forme prírodných materiálov, dreva, skorodovaného kovu, ktorý môže vytvárať surreálne alebo informelové krajinky. V motíve krajiny zobrazenej prostredníctvom kresby v priestore, vo forme použitej fotografie, alebo pri prenášaní segmentov z krajiny priamo do šperku. Zobrazenie je v rôznej mierke od celkového pohľadu do krajiny, jej fragment, výrez, po jej mikroskopickú analýzu do štruktúry, voľným okom neviditeľnú.

Rôzne pohľady na svet a ich transformáciu do podoby šperku, objektu je možné vidieť u mnohých autorov.

Inšpirácia prírodou v tvorbe Margit Hart (1958) je zobrazená prostredníctvom organických foriem jej šperkov. Tieto organické formy vytvorené tepaním strieborného plechu pokrytého štruktúrou, zafarbenou emailom, nechávajú priestor pre ľudské spomienky a

1 Margit Hart [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.margithart.at/de/words.htm>
2 HUSTÁ, Lubica. Bety K. Majernikova: Gardens of Earth [online]. 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.betymajernikova.sk/gallery/gardens.html>

asociácie (obr. č. 61).¹

Bety Majerníková (1978-2012) predstavila krajinu v kolekcii „...Pozemských záhrad ako alegórie sveta. Opakuje v rôznych variáciách motív lalí a kozičiek. *Lalia ako symbol čistoty, nevinnosti (či dobre maskovaný kvet zla...), nežné malé kozičky, ktoré si na nej radi pochutia.... Na prvý pohľad romantizujúce mikropříbehy sa pri otvorenejšom vnímaní menia na štiplavejšie odkazy na život okolo. Pozemské záhrady sú aj formálne zaujímavou hrou s vnímaním vrstiev. Bety M. ich kladie na seba tak, že dosahuje ilúziu animácie – robí to vrstvením aj úpravami a kontrastmi povrchov – napr. linorytom, škrabaním, kombináciou materiálov, pridávaním slovných odkazov.*“² (obr. č. 62).

Ticho v meste po zatmení, pri pozeraní na Florentskú rieku – čiernu prázdnotu – hmotu, ktorá však nikdy nie je úplne tichá ale odráža na svojom povrchu kde tu záblesk. Zlatý akcent, akoby dynamický neopakovateľný ťah štetca na tmavej ploche monumentálnych šperkov je inšpiráciou v tvorbe Yoko Shimizu (1970), (obr. č. 63).³

Transformácia poznatkov z biológie, astronómie, skúmanie štruktúry,

3 Yoko Shimizu [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.yokoshimizu.it/about/>

obrázok č. 64

Hilde De Decker
Boer in space
prsteň
2011

obrázok č. 65

Hilde De Decker
Boer in space
prsteň
2011

obrázok č. 66

Martina Mináriková
Bunka
brošňa
striebro, sklo, zirkóny
2001

buniek, procesov, mikrokozmos, makrokozmos do akýchsi 3D modelov – šperkov zhotovených zo striebra a doplnenými sklom, kameňmi, alebo farebnou kožou odráža šperkársky pohľad na svet tvorba Martiny Minárikovej (1968), (obr. č. 66).

Šperky Hildy De Deckerovej (1965) doslovne rastú v skleníku. Do pripravených konštrukcií – jednoduchých prstienkoch, necháva autorka vrasť rôznu zeleninu, ktorú doma pestuje napríklad rajčiny a uhorky. Niektoré tieto šperky následne konzervuje do zaváraninových pohárov a vystavuje ako objekty. V nich stabilizuje pomínelnosť, ktorá je spätá s jej šperkmi (obr. č. 64, 65).

S pomínelnosťou je spojená aj recyklácia. Zánik niečoho starého dáva priestor na niečo nové – nový začiatok. V starom, nepoužívanom, nefunkčnom, je možné nájsť nový zmysel, dať mu nový význam, funkciu.

Recyklácia, ako som už naznačil v predchádzajúcej kapitole nie je pojem, ktorý by bol spätý len so súčasnosťou, ale má tiež svoju históriu. V súčasnosti to je otázka, ktorá sa spája s mýňaním prírodných zdrojov, ropy a tým aj s výrobou a recykláciou plastov.

Plast ako materiál má v súčasnom šperku pozíciu porovnateľnú s drahými kovmi. Je materiálom s ktorým pracuje mnoho autorov pri realizáciách svojich autorských šperkov. Nielen plast ale aj papier, textil, kov a mnoho ďalších materiálov je možné recyklovať.

Ako som preukázal v obrazovej prílohe, materializácia súčasného šperku je plná hmôt, ktoré vznikli práve nájdením ich nového zmyslu života po ich primárnom doslúžení – recykláciou.¹

1 History of Bakelite Jewelry [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.teeda.com/history-of-bakelite-jewelry.html>

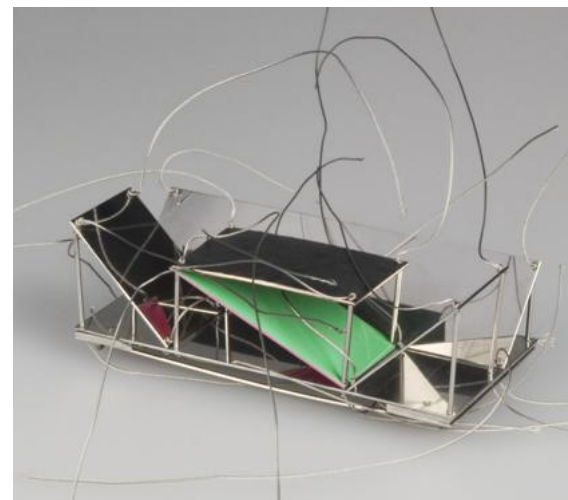
obrázok č. 67

Carlier Makigawa
náhrdelník
striebro
24 cm
2012

obrázok č. 68

Helfried Kodré
brošňa
2009

obrázok č. 69

Peter Skubic
brošňa
stainless steel, lacquer, niello,
75 x 35 mm
photo: Petra Zimmerman

3 ARCHITEKTÚRA A ŠPERK

Na prvý pohľad sa zdá, že architektúru a šperk nič nespája. Opak je pravdou. Tak ako architektúra, ktorej súčasťou je človek fungujúci v symbióze s ňou, tak i šperk je zväčša priamou súčasťou človeka. I keď v rôznych realizáciách má šperk intermediálny presah a stáva sa inštaláciou, land artom, body artom atď.

Už v historických kontextoch som naznačil, že vplyv architektúry sa oddávna premietal aj do šperku, napríklad v gotickom slohu.

V súčasnosti sa šperk môže stať architektúrou tela, alebo ho presahovať.

Šperk môže byť podobný malému architektonickému modelu.

Architektúra je pre mnohých šperkárov a ich jednotlivé série inšpiračným zdrojom. Architektonický motív môže vstúpiť do šperku zámerne, napríklad odkazovať na určitú konkrétnu budovu, druh stavby alebo nezámerne v použití konštrukcií, či takých vizuálnych znakov, ktoré nám architektúru pripomínajú. Môže sa premietnuť aj vo výstavbe šperku a stotožnením sa šperkára s rolou architekta.

Analógiou medzi šperkom a architektúrou môže byť aj používaný materiál.

Napríklad rôzne živice, akryláty, polyméry a iné umelé materiály, ktoré boli nájdené v priebehu dvadsiateho storočia, používané tak architektami pri realizáciách architektonických modelov, ako aj šperkármi. Okrem materiálov i samotné technické stvárňovanie, škicovanie, alebo projektovanie v 3D softvéroch by sa dalo porovnať.

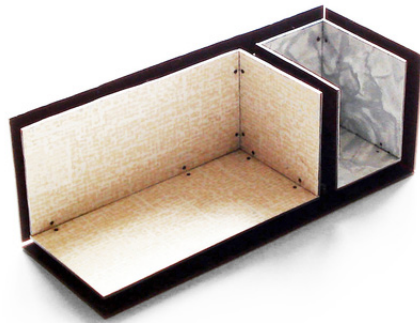
V mnohých prípadoch šperk ostáva ako 3D virtuálny model, prezentovaný tak na osobných stránkach autorov ako aj v rôznych publikáciách.

S rozvojom technológií možno predpokladať, že i šperk sa stane výsledkom 3D tlače a šperkárská práca sa preorientuje na projektovanie v modelárskych 3D softvéroch.

Jedným zo šperkárov, do ktorého tvorby vstupuje architektúra je Carlier Makigawa. Priestor modeluje prostredníctvom konštrukcií, tvoriacimi obrysové línie základných geometrických tvarov a premeny týchto tvarov do komplikovanejších celkov. Vytvára tak kresbu v priestore, akoby zhmotňujúcu architektonickú škicu (obr. č. 67).

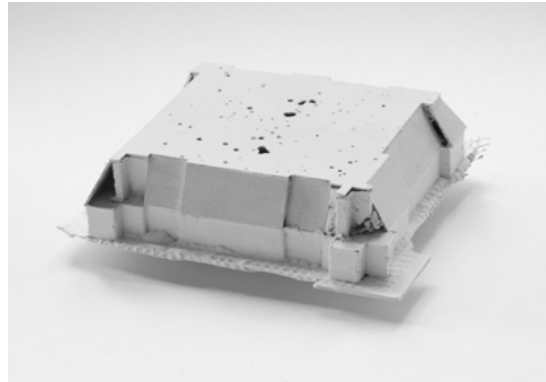
V šperkoch Helfrieda Kodrého (1940) cítiť inklináciu či vzťah k sochárstvu (obr. č. 68).

Erik Kuiper (1974) pracuje s interakciami medzi telesným a duševným priestorom, ktoré transformuje do architektonických konštruktov,

obrázok č. 70

Martin Papcún
Spaces I
umakart, striebro
2008

obrázok č. 71

Erik Kuiper
Weltinnenraum
brošňa
2007

obrázok č. 72

Karol Weisslechner
Architektúra pre krajinu tela
súbor brošní
2008

tvoriacich šperk (obr. č. 71).¹

Šperk v ktorom sa zrkadlí autorov vnútorný svet a pojedanie o domove, je charakteristický pre Martina Papcúna (1979), (obr. č. 70). Zhmotňuje v ňom svoje spomienky na rôzne byty a miesta, v ktorých počas svojho častého sťahovania pobýval na ich vôňu, na ľudí s ktorými sa stretával. Prostredníctvom materiálov, ktoré v svojej tvorbe používa, iniciuje v pozorovateľovi ich vlastné skúsenosti a spomienky.²

Pôvodne architekt Karol Weisslechner (1957) v súbore brošní Architektúra pre krajinu tela, prepája tieto dve média v zjednodušenom tvarosloví (obr. č. 72).³

Aj v tvorbe Petra Skubica (1935) sa prejavuje vzťah a analógie medzi šperkom a architektúrou, ale aj sochársky prístup a tvorivé oslobodenie sa od konvencií, tvrdohlavosť a radikalizmus vzťahujúci sa až k fyzickému zraňovaniu (obr. č. 69).⁴

1 Erik Kuiper [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z:
<http://www.erikkuiper.com/home.html>

2 rozhovor s autorom

3 WEISSLECHNER, Karol. Karol Weisslechner. Bratislava: Orman s.r.o., 1995.
(katalóg)

4 Radikal. Peter Skubic. Schmuck [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z:
http://www.die-neue-sammlung.de/press/?page_id=3929

obrázok č. 73

Záznamy z krajiny
fix
297 × 420 cm

obrázok č. 74

Záznamy z krajiny
fix
297 × 420 cm

obrázok č. 75

Záznamy z krajiny
tuš
297 × 420 cm

4 DOTKNÚŤ SA

Slovné spojenie „dotknúť sa“ je názov kapitoly, v ktorej priblížim inšpirácie, filozofické a materiálové východiská pri tvorbe mojich autorských šperkov.

S umeleckým šperkom som sa doposiaľ stretával len sporadicky. Navštívil som niekoľko výstav, ktoré boli venované autorským šperkom niektorých slovenských autorov. Očarenie sa prehlbovalo s rozvíjaním technických zručností, hlbším poznávaním histórie, technológie, či koncepcnej stránky tohto dômyselného média.

Táto diplomová práca pre mňa znamenala dotknúť sa média šperku. Dotknúť sa histórie, súčasnosti. Dotknúť sa materiálu a prostredníctvom tejto kapitoly, chcem poskytnúť dotyk s mojou myšlienkou.

Na počiatku bola otázka, ktorú som si sám často pokladal a to: „Čo bude mojou myšlienkou, motívom?“

Pri odpovedaní som siahal do svojho vnútra, kde som sa snažil na túto otázku odpovedať. Chcel som, aby práca bola moja subjektívna, aby niesla v svojom obsahu a realizácii niečo moje bytostné, niečo čo sa bude spájať so mnou a bude nástrojom k mojej introspekcii.

Hlavnou myšlienkou, motívom, témou, sa stala krajina. Zdanlivo vyzerajúca neosobne v sebe premieta všetky moje spomienky na domov, miesta, skúsenosti, zážitky, môj vnútorný imaginárny svet, vysnené miesto, miesto zo snov, mikrokozmos a makrokozmos.

Už od strednej školy trávim veľa času cestovaním. Tento čas „vypĺňam“ pozorovaním a rôznymi úvahami.

Pozorovaním ľudí okolo seba, ich odevu, správania, postojov, pohybu a každého jedného detailu, či pozeraním z okna, do krajiny. Pozorovaním detailov okolo seba, zašpineného okna, autobusových a vlakových sedačiek, na ktorých sa mnoho krát nachádza nejaký kresebný odkaz od niekoho, kto tam predtým mnou sedel. Alebo pozorovaním ošúchaných, zdeštruovaných povrchov, ako napríklad roztrhaného poľahu, odlúpnutej farby zo stolíka či doškriabaných okien. Všade vidám kresbu či maľbu nejakých informelových či abstraktných krajín alebo zdeštruovaných figúr, tvorených výrazovými prostrediami ako línia, bod a škvŕna. V nich vidím procesuálny, existencionalný podtext. Mnoho týchto vyobrazení bolo vytvorené akýmsi nevedomým zasahovaním človeka. Tieto zásahy boli pozostatkami ľudských stôp, stôp, ktoré vznikli ich prítomnosťou.

Veľmi inšpiratívne sú pre mňa pohľady z okna v ktorom sa odráža

obrázok č. 76

Kumulácie
prívesok
plast
14x6x3,7 cm

obrázok č. 77

Kumulácie
prívesok
plast
11,5x7x4,5 cm

obrázok č. 78

Kumulácie
prívesok
plast
10,7x8x4,5 cm

pohľad z protilahlého okna cez uličku. Miestami sa ocitám v neistote, ktorý z tých zmnožených pohľadov je ten z môjho okna.

Výsledkom tohto pozorovania sú rýchle škice, ktoré zachytávajú rýchlo sa meniace obrazy a pohľady zachytávajúce len fragmenty.

Podobe som skúmal materiál a jeho vlastnosti, ktoré sa stali súčasťou môjho autorského šperku.

V nich používam kovy ako striebro, postriebrený mosadzo-medený drôt v kombinácii s plastom zo starých CD nosičov a nylonovými strunami. Práve v tomto plaste kruhového tvaru som videl kresby, ktoré vznikli nezámerným škrkaním, odlúpnutou farbou, prasknutím.

Plast so schopnosťou zapamätať si dáta, ktoré je v ňom možné uchovať, zapamätať si odtlačok prstu na svojom lesklom povrchu, kresbu vzniknutú škrknutím, mnohokrát poskytuje množstvo osobných informácií o jeho majiteľovi.

Materiál a technika nitovania, postriebrovania, spájkovania, brúsenia, lepenia, modelovania tvaru plastu sú hlavné materiálové východiská, ktoré sa v mojom šperku nachádzajú.

Medzi hlavné formové prvky patrí línia, plocha, kruh, štvorec, farba, ktoré sa navzájom kombinujú a prelínajú. Celá séria šperkov dokumentuje premenu pohľadu na krajinu a jej časti a premenu

materiálu jeho vizuálnych vlastností.

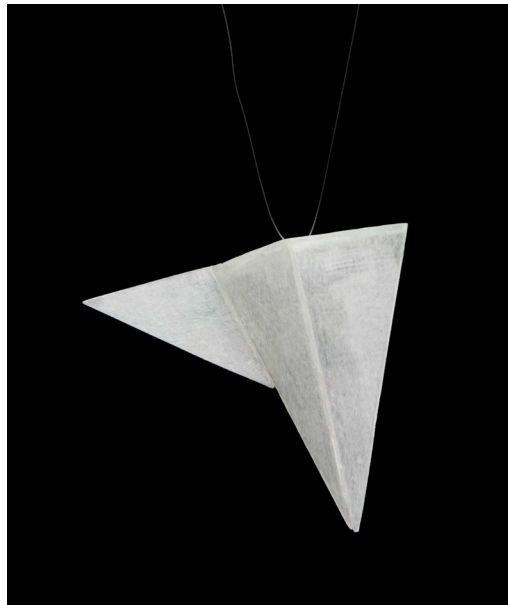
Východiskom pri realizácii šperkov sa pre mňa stal na jednej strane záznamy z ciest – rýchle škice, kruhový tvar „CD-čka“, spolu so kresebnými záznamami nachádzajúcich sa na povrchu plastu a jeho vlastnosti.

Tieto záznamy pripomínajú priemyselnú krajinu, kaligrafický záznam, alebo pohľady do nekonečnej krajiny, tvorenej spleťou jemných línií prekrývajúcich sa cez seba, tvoriace štruktúru skúmanú pod drobnohľadom.

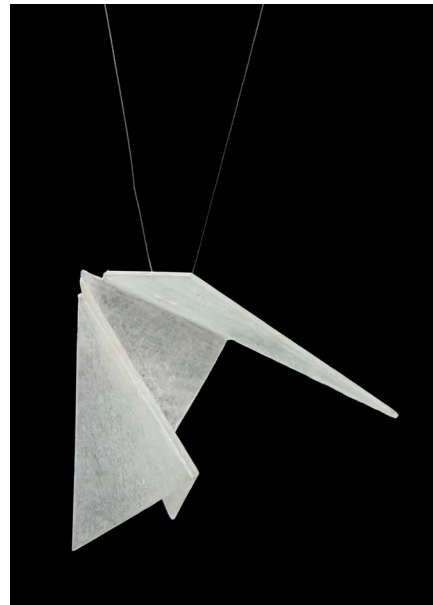
obrázok č. 79

Fragmenty
prívesok
plast, nylon
8,5x4,7x1,2 cm

obrázok č. 80

Fragmenty
prívesok
plast, nylon
7x6,3x2,5 cm

obrázok č. 81

Fragmenty
prívesok
plast, nylon
6,4x4,3x4,7 cm

obrázok č. 82

Fragmenty
prívesok
plast, nylon
9,5x6x3,7 cm

4.1 Fragmenty

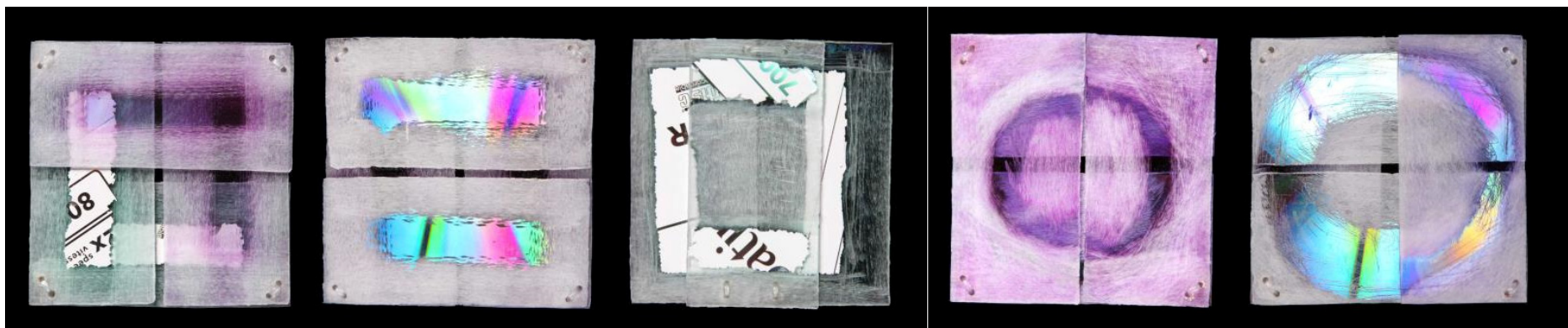
„Umáraní nespočetnými pochybnosťami si často kladieme otázku, kde je teda to mesto, kde ho máme hľadať, ako ho uzrieme, môžeme vôbec predpokladať, že tu vôkol nás stále existuje? Nepoviem zrejme nič nové, ak pripomeniem, že jedinou možnou odpoveďou je to, že mesto je ešte stále v nás a že ho v tejto reálnej, hmlistej a ponurej betónovej krajine môžeme odhaliť a poznať iba vtedy, ak ho v sebe nosíme. Inými slovami, ak medzi tým, čo skutočne vidíme a tým, čo „vidíme“ vo svojej predstavivosti vieme nadviazať aký-taký dôveryhodný a obojstranný vzťah. Ako inak môžeme veci vidieť v hmle?“¹

Sada príveskov pripomínajúcich akési úlomky z pohľadu do mesta, alebo fragmenty vystupujúce z hmly a ich obrysy. Vznikli z rýchlych kresebných záznamov z pohľadov z okna idúceho vlaku, kedy človek prechádza cez rôzne mestá, ktoré mu ponúkajú skreslený úlomok z celej svojej podstaty. Na základe týchto fragmentov si človek vytvára

predstavy, sympatie či antipatie.

Každý prívesok je zložený z niekoľkých častí spojených do kriviek, ktoré vytvárajú kresbu, konštrukt, fragment. Sú zhotovené z plastu a ich povrch je brúsený do jadra materiálu (obr. č. 79, 80, 81, 82).

¹ BOGDANOVIČ, Bogdan. Sprievodca labyrintom mesta. 1. vyd. Bratislava: Type style, 2005. s. CXLIX

obrázok č. 83

Sondy
prívesky
plast, nylon
6,5x6x0,2 cm

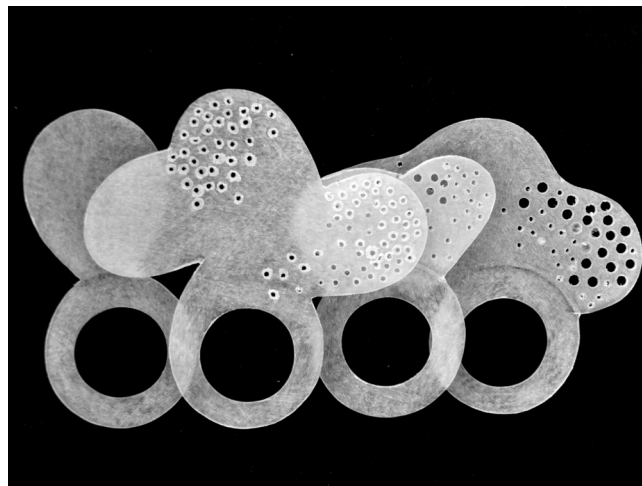
4.2 Sondy

Súbor príveskov so štvorcovým obrysom sú výsledkom skúmania materiálu a jeho povrchu.

Tieto prívesky sú akýmisi materiálými maľbami, pripomínajúce maľby lyrickej abstrakcie, ktoré vznikli prebrusovaním jednotlivých vrstiev. Výrazným prvkom je farebnosť, ktorá vznikla ponechaním jednotlivých úrovní prebrúsených vrstiev. Ich prekrytím vznikli na povrchu maľby vyobrazujúce základné geometrické prvky a to kruh, štvorec, majúce symbolický význam (obr. č. 83).

obrázok č. 84

obrázok č. 85

Variabily
prstene
plast
3,3x7x0,1 cm
7,5x7,3x0,1 cm
4,4x6x0,1 cm
7,8x6,5x0,1 cm

obrázok č. 86

Variabily
prívesok
plast, nylon
6x6,5x9,5 cm

4.3 Variability

Vznikli z predchádzajúcej série prívieskov. Tieto variability v sebe uplatňujú základné prvky – symboly ako je štvorec a kruh.

Príviesky sú zložené z obdĺžnikov, ktoré vytvárajú „poschodia“ s pôdorysom štvorca. V nich sú opísané zmenšujúce sa kruhy, ktoré pri rozložení jednotlivých vrstiev vytvárajú v kocke vpísaný kužel.

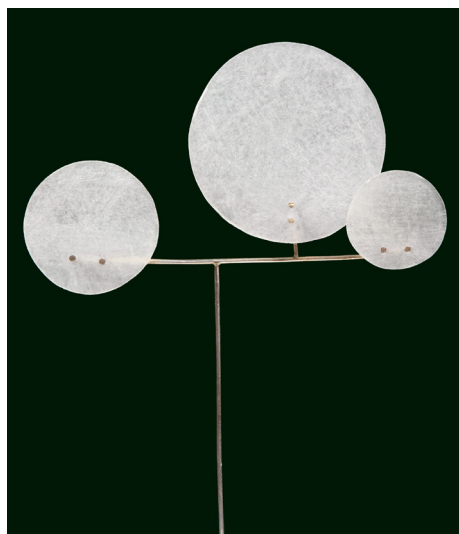
Tieto príviesky je možné nosiť zložené, tvoriace tak štvorec pozostávajúci z na seba uložených vrstiev, v ktorých sú vpísané kruhy, ktoré vytvárajúce terče. Alebo s rozstupmi medzi vrstvami, ktoré vymedzia priestor kocky s vpísaným kuželom (obr. č. 86).

Medzníkom medzi prívieskami zo série „Variability“ a „Oblaky“ je prsteň, ktorý pozostáva z plátov plastu, vytvorených zo stredu CD diskov (obr. č. 84, 85). Tieto plátky sú tvorené jednoduchou obrúčkou s kruhovými motívmi oblakov, ktoré sa prelínajú a vytvárajú tak priestorovú hĺbku, alebo perspektívu podobnú vzdušnej, nachádzajúcej sa pri pohľade do krajiny. Povrch plastu je tvorený kombináciou matných priehľadných a perforovaných plôch. Je ho možné nosiť ako jeden kus, alebo je ho možné rozobrať a nosiť ako jednoduché prstene.

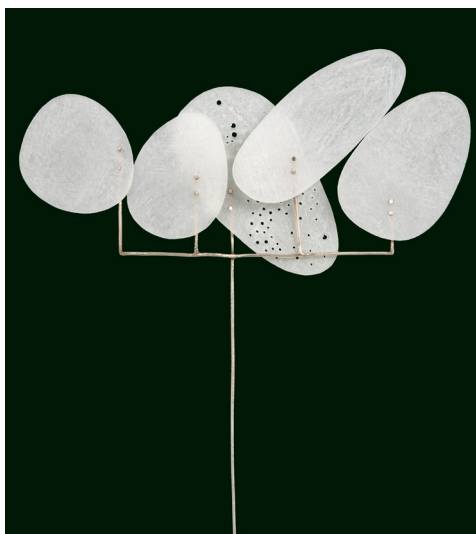
obrázok č. 87

Oblaky
brošňa
plast, striebro, strieborná fólia
9,4x18x0,4 cm

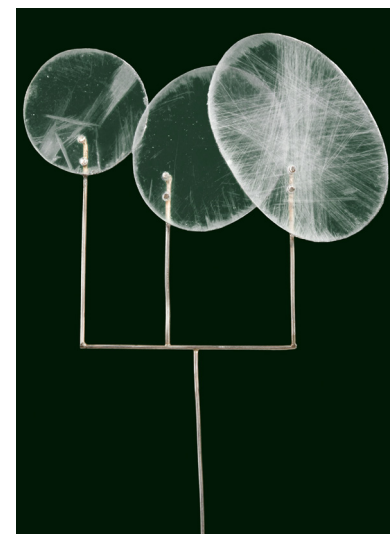
obrázok č. 88

Oblaky
brošňa
plast, striebro, strieborná fólia
7,6x12,1x1,4 cm

obrázok č. 89

Oblaky
brošňa
plast, striebro, strieborná fólia
12,2x17,9x0,3 cm

obrázok č. 90

Oblaky
brošňa
plast, striebro, strieborná fólia
7,8x20,4x0,2 cm

4.4 Oblaky

Séria „Oblaky“ pozostáva z brošní, ihiel, ktoré sú tvorené z kruhových kúskov plastu a strieborných drôtov. V nich spájam šperkársku tradíciu, spájkovanie s recyklovaním plastu. Miešaním týchto technológií a prístupov vznikli brošne, ktoré vytvárajú krajiny, pohľady do nej ale zároveň nechávajú dostatok priestoru na spomienky diváka. V nich sa odzrkadľuje proces skúmania materiálu, jeho povrchu. Na povrchu kontrastujú a prelínajú sa priehľadné, lesklé a nepriehľadné matné, vybrúsené a perforované povrchy a ich vzájomné kombinácie. Perforácia plôch vytvára na povrchu plastu svetelné hry – premenlivé, pominuteľné stopy, reagujúce na svetelný zdroj. Táto perforácia tiež zabezpečuje čiastočnú priehľadnosť (obr. č. 87, 88, 89, 90).

Medzníkom medzi sériou „Oblaky“ a „Kumulácie“ je náhrdelník a brošňa, ktorý je tvorený kombináciou už spomínaných kvalít povrchu s kresbou tvorenou v tomto prípade pogaľvanizovaným drôtom. Drôt na svojom povrchu vytvára kolorit prirodzených farieb kovov, ako je meď, mosadz, striebro. Tento kolorit vznikol prebrusovaním sa pod jednotlivé vrstvy kovov až do jeho základu, ktorým je meď.

Spolu s technikou spájkovania je základom kresby, tvoriacej jednotlivé diely náhrdelníku, pripomínajúce mobily od A. Caldera. Na koncoch tejto kresby sú prichytené kruhy. Kombináciou ostrých, rovných línií a kruhových tvarov vzniká náhrdelník s brošňou pripomínajúci segmenty z krajiny, stromy, až po mikrokozmos a makrokozmos (obr. č. 93, 94).

obrázok č. 91

Kumulácie
prsteň
plast, striebro
6,2x7,2x5,4 cm

obrázok č. 92

Kumulácie
náhrdelník
plast, postriebrený drôt
dĺžka 29,8 cm

obrázok č. 93

brošňa
plast, mosadz
10x15,6x0,5 cm:

obrázok č. 94

náhrdelník
plast, mosadz
dĺžka 37 cm

4.5 Kumulácie

Je séria objektov, šperkov, ktoré vznikli kumulovaním plastových krúžkov a ich skladaním či systematizovaním. Výsledkom sú privesky ktoré disponujú pestrou farebnosťou odrážajúcou sa na povrchu CD diskov (obr. č. 77, 78) a privesok zložený zo systematického uloženia krúžkov, ktorých povrch je tvorený kresebným záznamom vzniknutým pri brúsení pilníkom (obr. č. 66).

Kombináciou nakumulovaných objektov a jednoduchých krúžkov z postriebreného kovu vznikol náhrdelník (obr. č. 92), ktorý disponuje kontrastom medzi jednoduchou kresbou drôteného krúžku a kruhmi tvorenými kumuláciou plastu. Podobný kontrast spolu s kontrastom matného povrchu plastu a lesklého strieborného povrchu obrúčky možno nájsť v prstene z tejto série (obr. č. 91). Tieto objekty pripomínajú pohľad do mikrokozmu, či makrokozmu.

Trochu iným spôsobom namnožené priehľadné plastové kruhy, ohýbané do kruhového tvaru, spájané nylónovými nitmi je tvorený náramok (obr. č. 117, 118).

obrázok č. 95

**Podklad pre maľbu, vzniknutý prebrúsením
starej maľby**
drevená doska, tempera, kriedový podklad
22,5x26,5 cm

obrázok č. 96

**Podklad pre maľbu, vzniknutý prebrúsením
starej maľby**
drevená doska, tempera, kriedový podklad
19,5x24,5 cm

5 ODKRÝVANIE

Výtvarný projekt

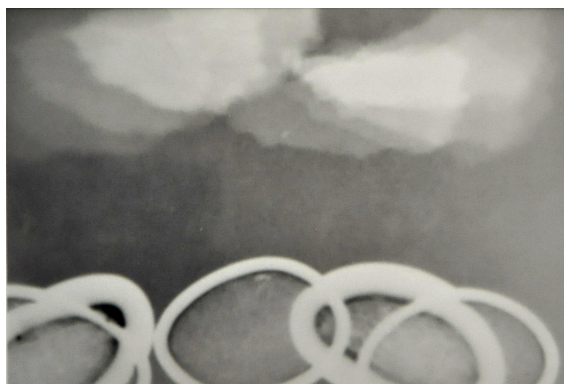
Vo výtvarných činnostiach ma vždy fascinovala práca s rôznorodými materiálmi, ich vôňa, vlastnosti či tvar. Toto moje osobné zaujatie som sa snažil využiť aj v didaktickom výtvarnom projekte, ktorý sa nesústreďuje len na vizuálnu stránku práce, ale aj na prežitok žiakov či ich vlastnú skúsenosť. Jedným z mojich cieľov bolo, aby sa vlastné poznanie žiakov a dialógy s používanými materiálmi stali inšpirujúcim zdrojom pre ich vlastnú autentickú výtvarnú tvorbu, motív a ďalšie riešenie výtvarnej problematiky.

Výtvarný projekt pozostáva z dvoch dielčích tém: „Krajina“ a „Dialógy“. Názov celého didaktického projektu je odkrývanie, čo symbolizuje reštaurátorskú prácu, kedy sa reštaurátori napríklad prostredníctvom sond dostávajú pod videný povrch či už starej omietky na budove, polychrómiu drevenej plastiky alebo pod premalbu starého obrazu. Od-rývajú a hľadajú niečo vytušené alebo náhodné, staršie či pôvodné. Od-krývajú nové skutočnosti, ktoré sprevádza veľká motivácia a alchýmia.

obrázok č. 97

Krajina
fotogram
9x13 cm

obrázok č. 98

Krajina
fotogram
9x13 cm

obrázok č. 99

Krajina
fotogram
9x13 cm

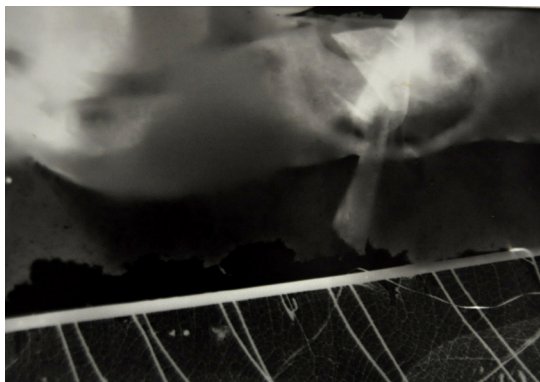
5.1 Krajina

Tak ako pri sérii šperkov, tak aj pri čiastočnej úlohe z výtvarného projektu sa mojim námetom stala krajina. Vnútoraná, imaginárna, subjektívna. Tému krajiny som realizoval so skupinou žiakov, ktorí navštevujú druhý stupeň Základnej umeleckej školy v Brezovej pod Bradlom, v meste môjho bydliska. Táto skupina pozostávala zo žiakov s vekovým rozpätím od 13 do 16 rokov v počte 15. Skupina bola zložená z trinástich dievčat a dvoch chlapcov, poznajúcich sa navzájom. Tvorili veľmi príjemný a tvorivý kolektív, ktorý nemal najmenší problém pri riešení výtvarných tém. S mnohými som sa už stretol pri predchádzajúcej praxi, takže sme nemali problém pri prelomení počiatočnej bariéry a vytvorili sme si veľmi priateľsky vzťah. Realizovaný projekt by som mohol rozdeliť do niekoľkých fáz. Počas prípravnej fázy, ktorá prebiehala na poslednej hodine pred začatím realizovanej témy, bolo nutné zadať žiakom domácu úlohu a pripraviť si podmienky na realizáciu témy. Žiaci si mali za úlohu priniesť rôzne predmety a materiály, rôznych vlastností či už mäkké alebo tvrdé, priehľadné, alebo nepriehľadné, ohybné či neohybné, predmety, ktoré

nájdu doma. Také, ktoré žiakom pripomínajú domov a na ktoré sa im viažu spomienky. Po zadaní úlohy sme spoločne pripravili tmavú komoru. Keďže sa na škole takáto špeciálna miestnosť nenachádza stal sa pre nás dočasnou tmavou komorou školský sklad, kde sa skladovali staré školské lavice, nábytok a koberce. Do tohto skladu sme so žiakmi priniesli potrebné pomôcky ako zväčšovák, misky, nádoby, klieštiky a iné.

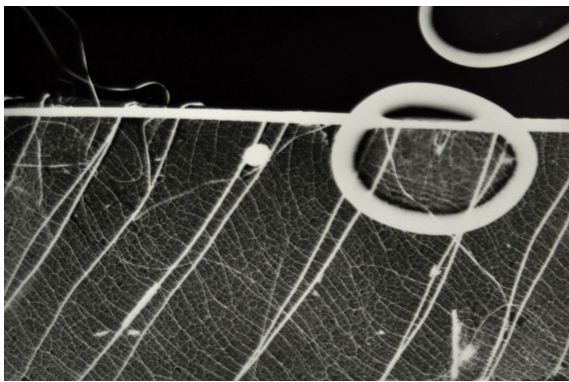
Prípravnú fázu som zavŕšil namontovaním potrebného špeciálneho osvetlenia. U žiakov som spozoroval veľký záujem. Mnohí nevedeli na čo sa jednotlivé predmety používajú čo v nich zbudilo zvedavosť. Dialógom o tom, čo všetko pre nich prinesený materiál znamená, sme začali realizovať naplánovanú tému. Žiaci sa na rôznych ukázkach rozrozprávali. Napríklad o obrúsku. Háčkovaný obrúsok, ktorý žiačky pripomínal oblubu jej mamy dekorovať interiér. Takéto háčkované obrúsky sa, ako sama poznamenala, nachádzajú na každej skrinke u nich doma.

Po krátkom úvodnom rozhovore sme nadviazali na tému krajiny. Čo je krajina, ako rôznorodo sa dá zobrazit', akými prostriedkami. Skúsili sme si krajinu predstaviť. Túto imagináciu podporovala aj atmosféra, ktorá v komore bola. Tmavé červené svetlo navodzovalo pocit intimity

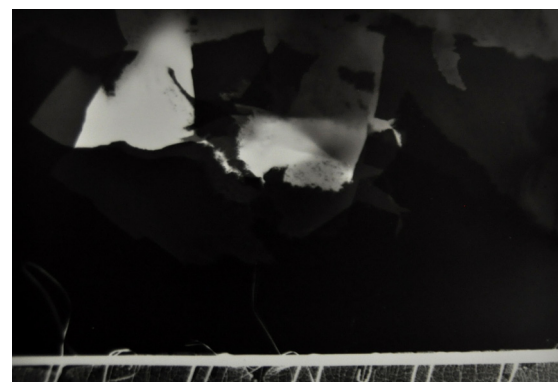
obrázok č. 100

Krajina
fotogram
9x13 cm

obrázok č. 101

Krajina
fotogram
9x13 cm

obrázok č. 102

Krajina
fotogram
9x13 cm

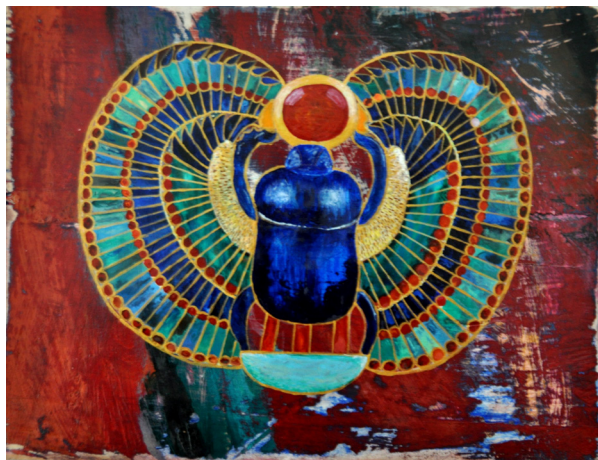
a dávalo priestor na zahĺbenie sa do vlastných predstáv. Po ukončení úvodného dialógu a imaginácie nasledoval môj výklad o technike fotogramu o tom ako sa vyvoláva fotografia, s akými roztokmi budeme pracovať a akú majú funkciu. Výklad som demonštroval názornými ukázkami, rozriedením vývojky a ustaľovača, nastavením zväčšovača. Významným prvkom v tejto fáze bola demonštrácia vyvolania fotografie a fotogramu, ktorý si žiaci následne sami vyskúšali (obrázok č. 101). Po uistení sa, že žiaci technicky postup pochopili, som vysvetlil cieľ našej blokovej výučby. Cieľom bolo zhotovenie krajiny fotogramom s použitím prinesených materiálov s využitím skladania, prekrývania, optických vlastností napríklad skla, pohybom atď.

Nasledovalo veľké experimentovanie a alchýmia. Žiaci skúšali vlastnosti materiálov a experimentovali so stopami, ktoré ostávali na fotocitlivom papieri. Výsledkom tejto témy je 120 fotogramov, v ktorých sa odzrkadľuje téma krajiny. Využitím kresby, monochromných plôch s odstupňovaním šedi, s využitím vlastností materiálov ich dekóru, žiaci vytvorili množstvo zaujímavých kompozíc s fascinujúcou priestorovou hĺbkou.

Vznikli krajiny zložené na indexe známych predmetov, servítka, žiarovky, drôtu, listu, ktorý sa však pretransformoval do podoby

krajinných horizontov, zahmlenej krajiny, podhľadu na poorané pole alebo oblohu s dramatickými oblakmi (obr. č. 102-106).

Zhrnutie a hodnotenie bolo veľmi pozitívne. Žiaci si osvojili technologický postup a základný pojmový aparát. Pri žiackych reflexiách a názoroch na výučbu boli samé pozitívne ohlasy.

obrázok č. 103

Skarabeus
Alenka
31 r.
vaječná tempera na doske
19,5x24,5 cm

obrázok č. 104

Ulita
Janko
42 r.
vaječná tempera na doske
27,5x26,5 cm

obrázok č. 105

Bez názvu
Katka
34 r.
vaječná tempera na doske
40x30 cm

5.2 Dialógy

Slovo dialógy mám veľmi rád. Evokuje u mňa interaktivitu, proces medzi dvomi vecami. Či už medzi dvoma ľuďmi, medzi človekom a nejakým predmetom, alebo medzi dvoma médiami, filozofiami, pohľadmi. Slovo dialóg tak vytesňuje slovo pasivita. Tento názov som zvolil zámerne. Bol inšpiračným zdrojom a jedným z hlavných cieľov, ktoré som chcel uplatniť v druhej časti výtvarného projektu v tejto konkrétnej skupine. Skupina s ktorou som pracoval na tomto projekte bola zložená z veľmi širokého vekového spektra účastníkov štúdia pre dospelých na Základnej umeleckej škole. Táto skupina bola zložená z 1 muža a 6 žien s vekovým rozpätím od 25 do 63 rokov. V tejto skupine bolo veľmi náročné naprojektovať tému, ktorá by ich zaujala, mali pri tom určitú slobodu pri výbere ale zároveň boli privedení k výtvarnej kázni a k snahe odpútať sa od zaužívaných stereotypov. Veľkým inšpiračným zdrojom sa pre mňa stala Nemá kniha od Dezidera Totha, ktorý v nej filozoficky pojednáva o povrchu, rôznych pohľadoch na materiál, techniku... . Cieľom bolo zhotovenie tabuľovej – doskovej maľby s použitím vajcovej tempery, tradičnej výstavby obrazu a

čiarkovaného duktusu.

Na začiatku som všetkých zúčastnených oboznámil s vyššie spomínaným cieľom projektu. S pripravenou demonštračnou literatúrou, rozvoniavajúcimi prírodnými materiálmi a rozohriatym šporákom sme sa pustili do varenia kriedového podkladu, ktorý sme si následne zhotovovali na niektoré predpripravené drevené dosky. Na podklad sme použili aj staršie maľby na doskách na ktorých sa po prebrúsení vytvorili fascinujúce štruktúry, evokujúce pohľady do krajiny (obr. č. 99, 100). Následné schnutie a brúsenie podkladov sme si skracovali hľadaním námetov pre maľbu a čítaním niektorých receptárov od Cennina Cenniniho, ktoré nás pobavili. Občas ich niekto doplnili o vlastnú životnú skúsenosť či vtipnú príhodu. Prostredníctvom kapitol o varení veвериčích chvostov na prípravu kvalitných štetcov a návode na bohémsky život umelcov sme si vytvorili veľmi príjemnú tvorivú atmosféru.

Vzniknutá drevená doska s kriedovým podkladom už od počiatku niesla osobitý, autentický, rukopis každého zo zúčastnených, ktorý k nemu zaujali veľmi intímny vzťah. Tento podklad mal zrazu hodnotu aj bez toho, aby na ňom bolo niečo namaľované. Už v samotnom podklade sa začal rysovať motív. Akoby ožil a čakal nato, kým ho niekto objaví

obrázok č. 106

Bez názvu
Lýdia
25 r.
vaječná tempera na doske
40x30 cm

obrázok č. 107

Portrét
Olinka
55 r.
vaječná tempera na doske
22,5x26,5 cm

obrázok č. 108

Krajina
Jarmila
63 r.
vaječná tempera na doske
25x30 cm

a rozrozcpráva tak nekonečný dialóg medzi autorom a podkladom. Motívy boli rôznorodé, čerpajúce z dejín, z vlastných skúsenosti alebo vychádzajúce zo snahy o uchopenie už naznačeného. Pre viacerých to bola veľká alchýmia, experimentovanie a každý si v tejto práci našiel to svoje obľúbené.

Osvojenie si čiarkovaného duktusu, prekrývanie a lazúrovanie farieb bolo pre mnohých spočiatku náročné ale výsledky dokazujú, že sa s tým veľmi rýchlo vysporiadali. Po záverečnej povrchovej úprave tak vznikli maľby, ktoré disponujú veľmi jasným a sýтым koloritom, priestorovou hĺbkou, či subtlínosťou, vo väčšej, či menšej miere využívajúce možnosti, ktoré táto technika ponúkla (obr. č. 107-112).

obrázok č. 109

obrázok č. 110

obrázok č. 111

obrázok č. 112

ZÁVER

Moja diplomová práca je výsledkom mapovania rôznych prístupov v šperku. Na jednej strane v teoretickej kapitole, na druhej strane v samotnej realizácii môjho autorského šperku a vo výtvarnom projekte. Samotný podnázov „Dotknúť sa“ symbolizuje mapovanie a hľadanie analógií, čím som naplnil mnou stanovený počiatočný cieľ.

Výslednú prácu som koncipoval ako jeden celok. Od prebalu väzby, ktorý je biely so slepotlačou na svojom povrchu až po formát a obsah sprievodnej teoretickej a praktickej práce.

Na povrchu bieleho prebalu väzby sa nachádzajú prvotné informácie o práci, ktoré však človek zistí buď dotykom alebo vtedy ak svetlo a tieň vrhne pominuteľnú stopu obrysu písmen. Tento zámerne volený povrch vychádza z dvoch kvalít nachádzajúcich sa v názve a podnázve práce a tými sú pamäť a dotyk. Biela farba prebalu vytvára priestor na spontánnu kresbu vzniknutú manipulovaním s prácou. Ako čistý výkres, ktorý čaká na to, čo sa na ňom začne odohrávať. Na svojom povrchu tak zaznamená stopy vzniknuté v priebehu svojej existencie. Tento princíp sa spája s kresbou, ktorú som nachádzal na povrchoch

materiálov a bola pre mňa jedným zo základných východísk v autorskom šperku.

Horizontálny formát A4 mal evokovať listovanie v starších fotoalbumoch. Listovanie a pozeranie sa na premenu podoby šperku a konfrontáciu textu a obrazovej dokumentácie.

V kapitole s názvom „šperkové analógie“ som zdokumentoval podobnosti, ktoré sa nachádzajú v historickom aj súčasnom šperku. Jednotlivé artefakty, ktoré v práci opisujem sa nachádzajú v zbierkach svetových múzeí a na osobných stránkach autorov alebo stránkach združujúcich a predstavujúcich autorov média.

Spomínané artefakty sú dielami zo starovekých kultúr alebo súčasných, časom overených šperkárov, ktorí ovplyvnili vývoj šperku. Na túto kapitolu nadväzuje kapitola o mnou realizovanom šperku, ktorá dokumentuje celý proces rozmýšľania a tvorby práce.

Autorský šperk je tvorený širokým spektrom formových prvkov, ktoré môžu spočiatku pôsobiť bez súvisu. Spája ich však obsah a spôsob rozmýšľania pri ich tvorbe. Aj téma krajiny a architektúry ich prelínanie ich prepája do jednotného celku. Výsledok načrtáva rôzne možnosti, prístupy, podoby, ktoré vytvárajú bohatý cyklus.

Ako aj táto práca dokumentuje, na šperk je možné nahliadať rôznorodo.

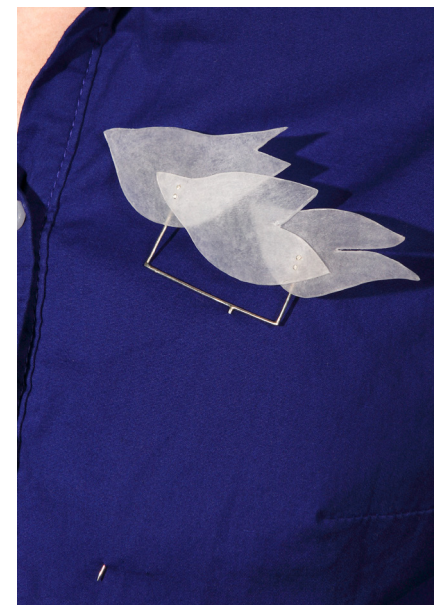
obrázok č. 113

obrázok č. 114

obrázok č. 115

obrázok č. 116

brošňa
plast, striebro
9,9x13,6x0,3 cm

V svojej intermediálnej a mutimediálnej povahe môže v sebe spájať kresbu, grafiku, maľbu, inštaláciu, body art, sochu či architektúru a rôzne iné prístupy ako napríklad recykláciu, koncept a ich prelínanie. Môže v sebe spájať voľné umenie, ktoré môže byť podložené remeselným zvládnutím technológií úžitkového umenia. Vzniká tak nekonvenčné dielo, ktoré môže byť vďaka svojej povahe veľmi dobrým východiskom pri realizáciách v školskom prostredí.

Vo výtvarnom projekte sa mi podarilo prelomiť zaužívané stereotypy a priblížiť žiakom nové technológie a prístupy vychádzajúce z už spomínaných princípov tém pamäť a dotyk. Úspešnosť projektu sa prejavila aj vo výsledkoch, ktoré disponujú veľmi presvedčivým výtvarným jazykom, výtvarnou kázňou aj pozitívnymi hodnoteniami priebehu zo strany účastníkov. Vo výsledkoch sa tiež zrkadlí pochopenie zadanej témy a zvládnutie výtvarného problému.

Výtvarný projekt je poslednou kapitolou uzatvárajúcou teoretickú časť diplomovej práce.

V svojej podstate tvorí táto práca základ pre možné ďalšie rozpracovanie problematiky. Mohla by vo väčšom merítku poskytnúť zaujímavý pohľad na podobnosti nachádzajúce sa v tomto médiu. V subjektívnom výbere autorov a konfrontáciách vytvára autentickú

prácu, ktorá súvisí s mojim pohľadom na médium a môj autorský šperk. Diplomová práca bola pre mňa veľmi prínosná. Otvorila mi brány do skúmanej problematiky, média a učiteľskej profesie.

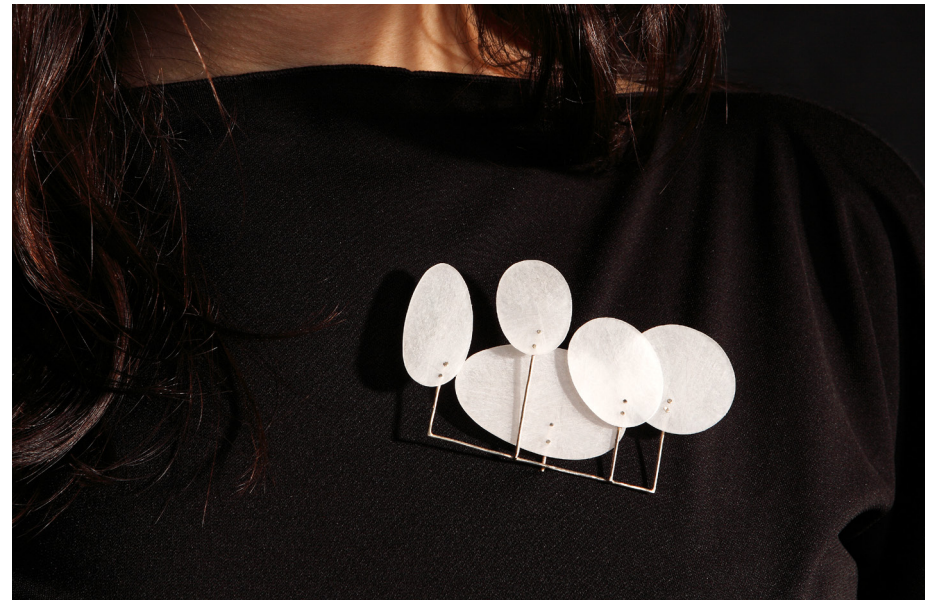

obrázok č. 117

obrázok č. 118

Kumulácie
náramok
plast, nylon
Ø 7,2 cm

obrázok č. 119

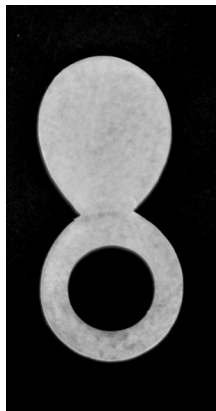
ANOTÁCIA

Priezvisko a meno: Blažek Timotej
Katedra: Výtvarné výchovy PdF UP v Olomouci
Názov práce: Pamäť materiálu, Dotknúť sa
Vedúci práce: Ak. mal. Mária Danielová
Počet strán: 93
Počet strán prílohy: 0
Rok obhajoby: 2013
Kľúčové slová: plast, kov, krajina, architektúra, šperk

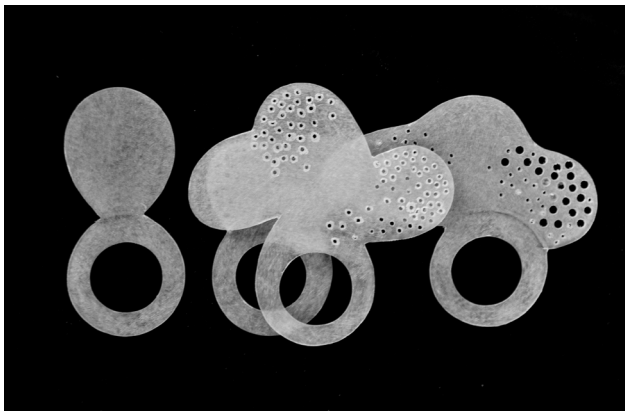
Resumé:

Diplomová práca s názvom *Dotknúť sa*, sa skladá z 3 tematických častí. Prvá časť sa venuje hľadaniu analógií medzi historickým a súčasným šperkom, opierajúc sa o tvorbu vybraných autorov a dochovaných artefaktov, nachádzajúcich sa v zbierkach svetových múzeí. Táto časť vyúsťuje do dvoch kapitol približujúcich motív krajiny a architektúry v súčasnom šperku. Inšpiračné východiská, úvahy nad motívom, materializácia sú obsahom druhej časti, ktorá sa venuje autorskému šperku realizovaného na tému: *Pamäť materiálu*.

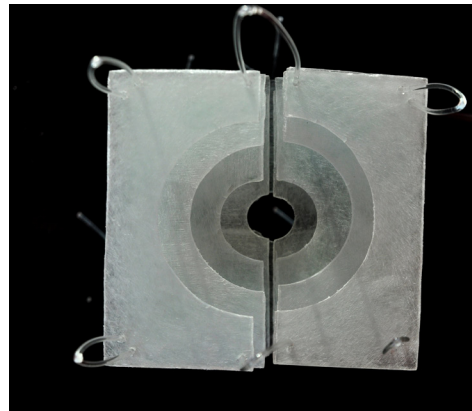
Výtvarný projekt *Odkrývanie*, pozostávajúci z dvoch dielčích úloh – *Krajina, Dialógy*, realizovaných za Základnej umeleckej školy technikou fotogramu a stredovekej tabuľovej maľby je obsahom tretej časti.

obrázok č. 120

obrázok č. 121

obrázok č. 122

obrázok č. 123

ANOTTATION

Surname and Name: Blažek Timotej
Department: Art Education, Faculty of Education Palacky
University, Olomouc
Thesis title: Material Memory, Touch
Thesis supervisor: Ak. mal. Mária Danielová
Number of pages: 93
Enclosures: 0
Year: 2013
Keywords: plastic, metal, landscape, architecture, jewellery

Summary:

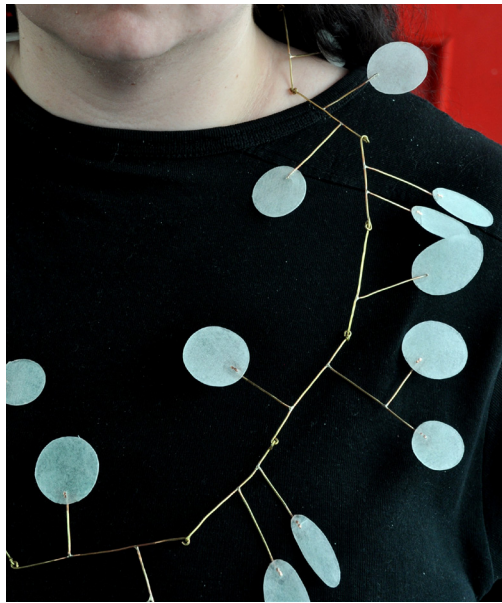
The thesis named *Touch* consists of three thematic sections.

The first part is devoted to the search for analogies between historical and contemporary jewellery, relying on the work of selected authors and preserved artifacts found in museum collections worldwide. This section leads into two chapters concerning architecture and landscape motif in contemporary jewellery.

The second part of the work includes basis of inspiration, considerations

on the motif and its materializing. This part is dedicated to artist's jewels on the topic: *Material Memory*.

An art project named *Uncovering* consists of two tasks – *Landscape* and *Dialogues*. This project is described in the third part of the work and it was implemented at the Elementary Art School, using the techniques of photogram and medieval panel painting.

obrázok č. 124

obrázok č. 125

obrázok č. 126

obrázok č. 127

ZOZNAM A ZDROJ OBRÁZKOV

obrázok č. 1

Otto Künzli, Gold Makes You Blind, náramok, zlato, guma, 1980

Zdroj: http://www.conceptualmetalsmithing.com/2010_07_01_archive.html

obrázok č. 2

Kathleen Hennemann, symbole, prsteň, železo

Zdroj: http://www.khxx.com/index_flash.html#

obrázok č. 3

Ellen Cheek, Back to Basics, prsteň, striebro, 18 karátové zlato, 9B ceruzka, guma, 1999

Zdroj: <http://www.velvetdavinci.com/allimages.php?action=show&id=40&page=10>

obrázok č. 4

Dorothea Prühl, Große gedrehte Kette, náhrdelník, Výška 30 cm, rohovina, 1984

Zdroj: <http://www.dorothea-pruehl.de/kategorie/schmuck/page/39/>

obrázok č. 5

Náhrdelník, Dolní Věstonice, fosílna mušle, Foto: Don Hitchcock, 2008

Zdroj: <http://www.donsmaps.com/dolnivpottery.html>

obrázok č. 6

Dina Abargil, As You Want It To Be, náhrdelník, 27x7x2,5 cm, eben, oxidované striebro, 2006

Zdroj: <http://www.velvetdavinci.com/allimages.p?action=show&mode=1&id=90&page=10>

obrázok č. 7

Keltský náramok, sklo, 2-3 storočie p. n. l.

Zdroj: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/130010049?rpp=20&pg=1&ft=celtic+glass+bracelet&pos=1>

obrázok č. 8

Gijs Bakker, Shot 2, náramok, polyester, 1997

Zdroj: http://www.gijsbakker.com/gbd_studio/jewellery/shot_bracelets_1992-1998/78

obrázok č. 9

Carolina Gimeno, Wilfodkëlen, of the serie I, náhrdelník, 25x18x4,2 cm, meď, striebro, smalt, 2011

Zdroj: <http://www.klimt02.net/jewellers/carolina-gimeno>

obrázok č. 10

Wedjat, Egyptský amulet, Fájans, 1068-661 p. n. l.

Zdroj: http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/100000559?rpp=60&pg=1&ft=* &where=Egypt&what=Collars&pos=1

obrázok č. 11

Salvador Dalí, Time's Eye, brošňa, 1949

Zdroj: <http://artblart.com/tag/salvador-dali-times-eye/>

obrázok č. 12

Gijs Bakker, Callas Booch, brošňa, biele zlato, striebro, farebná fotografie, PVC, 1991

Zdroj: http://www.gijsbakker.com/gbd_studio/jewellery/celebrities,_1991-2001/82

obrázok č. 13

Široký golier z Egypta, Funerary Broad- Collar of Wah, fájansové koráliky, 1981-1975 p. n. l.

Zdroj: <http://www.metmuseum.org/collections/search-the-collections/100000559>

obrázok č. 14

Agnieszka Bruzda, náhrdelník, 1998

Zdroj: <http://blog.yes.pl/2009/11/>

obrázok č. 15

Gijs Bakker, Chrysanthemum Necklace, náhrdelník, okvetné lupienky, PVC, 1985

Zdroj: http://www.gijsbakker.com/gbd_studio/jewellery/laminated_necklaces,_1982-1986/225

obrázok č. 16

Prívesok s hlavou Athena Parthenos, prívesok, 18,5 x 7,3 cm, zlato a smalt, 4. storočia p. n. l., Štátne múzeum Ermitáž

Zdroj: <http://www.museodelprado.es/en/exhibitions/exhibitions/at-the-museum/tesoros-del-hermitage/exhibition/greek-gold/>

obrázok č. 17

Kim Buck, Pumpous, prsteň, zlato, 2011

Zdroj: <http://milktoothrain.blogspot.sk/2012/05/kim-buck.html>

obrázok č. 18

Ulo Florack, No cast by order, brošňa, 0,7x7,2x5,6 cm, striebro, meď, plátkové zlato, 1998, Photo: Andreas Brücklmair, Augsburg

Zdroj: <http://www.klimt02.net/jewellers/ulo-florack>

obrázok č. 19

Prívesok s hlavou boha Achelousa, Etruria, 3,8 x 3,6 cm, tepaný zlatý plech, filigrán, granulácia, 480 p. n. l.

Zdroj: <http://www.thekulturefiles.com/?p=143>

Obrázok č. 20

Elizabeth Treskow, brošňa, zlato zdobené granuláciou, zafír, diamanty, baroková perla, 1953

Zdroj: <http://collections.vam.ac.uk/item/O73756/brooch-treskow-elizabeth/>

obrázok č. 21

David Huycke, Oval Chaos, objekt, 160x160x160 mm, striebro, 2009

Zdroj: <http://davidhuycke.posterous.com/pages/works-2006-2010>

obrázok č. 22

Beresford Hope Cross, smalt, zlato, pozlátené striebro, 8-9 st.

Zdroj: <http://collections.vam.ac.uk/item/O115274/beresford-hope-cross-cross-unknown/>

obrázok č. 23

Ulo Florack, To do the right thing, Brošňa, 4,5x4,5x2,5cm, zliatina striebra, smalt, plátkové zlato, 2009, Foto: Andreas Brücklmair
Zdroj: <http://www.klimt02.net/jewellers/ulo-florack>

obrázok č. 24

Anglosaský disk, Brošňa, 4.7x1.1x0.2 cm, plátkové zlato, sklo, granáty, 7 st.
Zdroj: <http://www.metmuseum.org/Collections/search-the-collections/170006071?rpp=20&pg=1&ft=anglo-saxon+&pos=2>

obrázok č. 25

Prsteň s nápisom, 14 st., zlato, priemer 2,85 cm
Zdroj: <http://www.langantiques.com/university/index.php/Category:Rings>

obrázok č. 26

Colleen Baran, Like Wearing a Love Letter Series: I Miss You, prsteň, 2008, 3,5x2,3x0,4 cm, striebro, epoxid, guma
Zdroj: <http://www.flickr.com/photos/cclb/2492788959/>

obrázok č. 27

Jonathan Boyd, An Endless Rant On Craft, náramok, zoxidované striebro
Zdroj: <http://www.klimt02.net/schools/glasgow-school-of-art-2012>

obrázok č. 28

François Désiré Froment Meurice, náramok, 1850, striebro, email, plátkové zlato
Zdroj: <http://www.vam.ac.uk/users/node/4978>

obrázok č. 29

Henry van de Velde, brošňa, 1,9x3,8 cm, 18 karat. zlato, rubín, diamant, 1898
Zdroj: http://www.1stdibs.com/jewelry/brooches/brooches/henry-van-de-velde-exceptional-art-nouveau-brooch/id-j_91445/

obrázok č. 30

Josef Hoffman, brošňa, 1910
Zdroj: <http://venetianred.net/2009/07/28/dagobert-peche-genius-of-ornament/jhoffmannbrooch2/>

obrázok č. 31

Marianne Brandt, Untitled, (Self Portrait with Jewelry for the Metal Party), 1929
Zdroj: <http://billyjane.tumblr.com/post/339718377/marianne-brandt-untitled-self-portrait-with>

obrázok č. 32

Naum Slutzky, náramok, 1931, chrómované striebro
Zdroj: <http://www.goldschmiede-plaar.com/2012/12/bauhaus-schmuck.html>

obrázok č. 33

Anni Albers, náhrdelník, 1940, sponky, chrómová retiazka
Zdroj: <http://www.improvisedlife.com/2009/09/17/more-anni-albers-common-object-jewelry/>

obrázok č. 34

Herman Jünger, náhrdelník, rubíny, perly, zlato, mesačný kamene, email, smaragdy, 1957
Zdroj: <http://www.artjewelryforum.org/articles/austerity-measures>

obrázok č. 35

Friedrich Becker, Variable Jewellery, brošňa, zlato, rubíny, priemer 37 mm, 1962
Zdroj: <http://www.prof-friedrich-becker.com/artist.html>

obrázok č. 36

Margaret de Patta, brošňa, 1941
Zdroj: <http://craftcouncil.org/post/groundbreaking-jeweler-margaret-de-patta>

obrázok č. 37

Björn Weckström, náramok, striebro, 1963
Zdroj: http://www.lapponia.com/artists/bjorn_weckstrom

obrázok č. 38

Alan Davie, náhrdelník, striebro, meď, 1954-1955
Zdroj: <http://collections.vam.ac.uk/item/O148119/necklace-davie-alan/>

obrázok č. 39

Sepp Schmolzer, privesok, zlatá, postriebrená hodinová časť, 1986
Zdroj: <http://collections.vam.ac.uk/item/O145360/pendant-schmolzer/>

obrázok č. 40

Anton Cepka, brošňa, 2005, striebro, plexi, D 55 mm
Zdroj: http://www.cepka.sk/2005_030.htm

obrázok č. 41

Roy Lichtenstein, brošňa, striebro, email, 1968
Zdroj: <http://thejewelryloupe.com/jewelry-by-famous-artists/>

obrázok č.42

Marcel Duchamp, Bouche- eveier, brošňa, striebro, 1968
Zdroj: <http://www.christies.com/lotfinder/prints-multiples/marcel-duchamp-bouche-evier-5308409-details.aspx>

obrázok č. 43

Max Ernst, „poissons“, zlato, 1961
Zdroj: <http://crushevil.co.uk/blog/?p=1306>

obrázok č. 44

Manfred Nisslmüller, prsteň, mosadz, plátkové zlato
Zdroj: http://www.galerie-slavik.com/cgi-local/e_ishop/storeeng.pl?f=NR&c=107602&t=artikel

obrázok č. 45

Fritz Maierhöfer, Untitled, prsteň, striebro, 2011

Zdroj: <http://www.klimt02.net/jewellers/fritz-maierhofer>

obrázok č. 46

David Watkins, náramok, Orbits 5: White slide neckpiece, akryl, 2003

Zdroj: <http://www.vam.ac.uk/users/node/5910>

obrázok č. 47

Pierre Degen, Arm ornament, 1947, noviny, sadze

Zdroj: <http://www.ganoksin.com/borisat/nenam/swiss-jewelry.htm>

obrázok č. 48

Susanna Heron, brošňa, striebro, živica, 1975

Zdroj: <http://collections.vam.ac.uk/item/O379857/brooch-susanna-heron/>

obrázok č. 49

Caroline Broadhead, náhrdelník, nylon, 1983

Zdroj: <http://egetal.com.au/news/post/journal-anna-davern>

obrázok č. 50

Lam de Wolf, Prenosná ozdoba- objekt, drevo, textil, 1981

Zdroj: <http://mengnews.joinmsn.com/view.aspx?gCat=020&aId=2944642>

obrázok č. 51

Peter Chang, náramok, 1992

Zdroj: <http://popupuau.wordpress.com/2012/01/04/>

obrázok č. 52

Georg Dobler, Brošňa, Ocelový drôt, čierny chróm, 1984

Zdroj: <http://objectsnotpaintings.blogspot.sk/2012/04/gallery-loupe-at-sofa-ny.html>

obrázok č. 53

Manfred Bischoff, Brošňa, zlato, korál, 2002

Zdroj: <http://www.ganoksin.com/borisat/nenam/manfred-bischoff.htm>

obrázok č. 54

Giampaolo Babetto, náhrdelník

Zdroj: <http://eaobjets.wordpress.com/2010/02/26/babetto/>

obrázok č. 55

Francesco Pavan, Brošňa, zlato, email, 6x9cm, 2003

Zdroj: <http://www.marzee.nl/galerie/francesco-pavan/>

obrázok č. 56

Christoph Zellweger, excess, prívesok

Zdroj: <http://www.shu.ac.uk/research/c3ri/projects/excessories>

obrázok č. 57

Jack Cunningham, Fragments series, 2006, brošňa, striebro, drevo, nefrit, zelený korál, perla, tigrie oko

Zdroj: http://www.jackcunningham.co.uk/jack_phd/chapter01.html

obrázok č. 58

Karen Pontoppidan, brošňa, 2005, striebro, zlato, email

Zdroj: http://www.jewelerswerk.com/9_KP.html obrázok č. 55

obrázok č. 59

Sigurd Bronger, Handshake Measuring Device, náramok, 2001,

Pozlátaná mosadz, kombinovaná technika, koža, priemer. 38 mm

Zdroj: http://www.klimt02.net/publications/index.php?item_id=24358

obrázok č. 60

Bettina Speckner, brošňa, 2010, fotografia na zinku, striebro, diamant

Zdroj: <http://www.bettina-speckner.com/40983.html>

obrázok č. 61

Margit Hart, brošňa, striebro, email, magnety, 7,5x6 cm, 2006

Zdroj: <http://www.margithart.at/de/works.htm>

obrázok č. 62

Bety Majerníková, Gardens of Earth, brošňa, 2011

Zdroj: http://www.betymajernikova.sk/img/gallery/gardens/gardens_05.jpg

obrázok č. 63

Yoko Shimizu, Arno at Night, náramok

Zdroj: <http://www.yokoshimizu.it/gallery-1/>

obrázok č. 64

Hilde De Decker, Boer in space, prsteň, 2011

Zdroj: http://www.hildededecker.com/works/boer_in_space/

obrázok č. 65

Hilde De Decker, Boer in space, prsteň, 2011

Zdroj: http://www.hildededecker.com/works/boer_2010/

obrázok č. 66

Martina Mináriková, Bunka, brošňa, striebro, sklo, zirkóny, 2001

Zdroj: [http://www.artgallery.sk/dielo.php?ArtGallery_](http://www.artgallery.sk/dielo.php?ArtGallery_Session=66c78058302622403fa54da7336a4028&getDielo=1824)

[Session=66c78058302622403fa54da7336a4028&getDielo=1824](http://www.artgallery.sk/dielo.php?ArtGallery_Session=66c78058302622403fa54da7336a4028&getDielo=1824)

obrázok č. 67

Carlier Makigawa, náhrdelník, 24cm, striebro, 2012

Zdroj: [http://ccc-canberracriticscircle.blogspot.cz/2012/08/carlier-makigawa-](http://ccc-canberracriticscircle.blogspot.cz/2012/08/carlier-makigawa-contained-defining.html)

[contained-defining.html](http://ccc-canberracriticscircle.blogspot.cz/2012/08/carlier-makigawa-contained-defining.html)

obrázok č. 68

Helfried Kodré, brošňa, 2009

Zdroj: <http://pinterest.com/pin/41517627786288908/>

obrázok č. 69

Peter Skubic, brošňa, stainless steel, lacquer, niello, 75 x 35 mm,
photo: Petra ZimmermanImage

Zdroj: <http://www.artjewelryforum.org/ajf-blog/birthday-boys-part-2-peter-skubic>

obrázok č. 70

Martin Papcún, Spaces I, umakart, striebro, 2008

Zdroj: <http://www.papcun.net/works/2008/spaces-i>

obrázok č. 71

Erik Kuiper, Weltinnenraum, brošňa, 2007

Zdroj: <http://www.erikkuiper.com/weltinnenraum.html>

obrázok č. 72

Karol Weisslechner, Architektúra pre krajinu tela, súbor brošní, 2008

Zdroj: <http://www.karolw.eu/jewelry.html>

obrázok č. 73

Záznamy z krajiny, fix, 297 × 420 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 74

Záznamy z krajiny, fix, 297 × 420 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 75

Záznamy z krajiny, tuš, 297 × 420 cm

obrázok č. 76

Kumulácie, prívesok, plast, 14x6x3,7 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 77

Kumulácie, prívesok, plast, 11,5x7x4,5 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 78

Kumulácie, prívesok, plast, 10,7x8x4,5 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 79

Fragmenty, prívesok, plast, nylon, 8,5x4,7x1,2 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 80

Fragmenty, prívesok, plast, nylon, 7x6,3x2,5 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 81

Fragmenty, prívesok, plast, nylon, 6,4x4,3x4,7 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 82

Fragmenty, prívesok, plast, nylon, 9,5x6x3,7 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 83

Sondy, prívesky, plast, nylon, 6,5x6x0,2 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 84

Variabily, prstene, plast
Zdroj: archív autora

obrázok č. 85

Variabily, prstene, plast, 3,3x7x0,1 cm, 7,5x7,3x0,1 cm, 4,4x6x0,1 cm, 7,8x6,5x0,1 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 86

Variabily, prívesok, plast, nylon, 6x6,5x9,5 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 87

Oblaky, brošňa, plast, striebro, strieborná fólia, 9,4x18x0,4 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 88

Oblaky, brošňa, plast, striebro, strieborná fólia, 7,6x12,1x1,4 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 89

Oblaky, brošňa, plast, striebro, strieborná fólia, 12,2x17,9x0,3 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 90

Oblaky, brošňa, plast, striebro, strieborná fólia, 7,8x20,4x0,2 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 91

Kumulácie, prsteň, plast, striebro, 6,2x7,2x5,4 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 92

Kumulácie, náhrdelník, plast, postriebrený drôt, dĺžka 29,8 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 93

brošňa, plast, mosadz, 10x15,6x0,5 cm:
Zdroj: archív autora

obrázok č. 94

náhrdelník, plast, mosadz, dĺžka 37 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 95, 96

Podklady pre maľbu, vzniknuté prebrúsením starej maľby
drevenná doska, tempera, kriedový podklad, 22,5x26,5 cm,
19,5x24,5 cm
Zdroj: archív autora

obrázok č. 97, 98, 99, 100, 101, 102

Kajina, fotogram, 9x13 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 103

Skarabeus, Alenka, 31 r., 19,5x24,5 cm, vajcová tempera na doske

Zdroj: archív autora

obrázok č. 104

Ulita, Janko, 42 r., 27,5x26,5 cm, vajcová tempera na doske

Zdroj: archív autora

obrázok č. 105

Bez názvu, Katka, 34 r., 40x30 cm, vajcová tempera na doske

Zdroj: archív autora

obrázok č. 106

Bez názvu, Lýdia, 25 r., 40x30 cm, vajcová tempera na doske

Zdroj: archív autora

obrázok č. 107

Portrét, Olinka, 55 r., 22,5x26,5 cm, vajcová tempera na doske

Zdroj: archív autora

obrázok č. 108

Krajina, Jarmila, 63 r., 25x30 cm, vajcová tempera na doske

obrázok č. 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115

Zdroj: archív autora

obrázok č. 116

Brošňa, plast, striebro, 9,9x13,6x0,3 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 117, 118

Zdroj: archív autora

obrázok č. 119

Kumulácie, náramok, plast, nylon, Ø 7,2 cm

Zdroj: archív autora

obrázok č. 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128

Zdroj: archív autora

POUŽITÁ LITERATÚRA

- 1 ADDISON, Julia de Wolf. *Arts and Crafts in The Middle Ages*. Boston : The Colonial press inc., 1908. 378 s.
- 2 BOGDANOVIĆ, Bogdan. *Sprievodca labyrintom mesta*. Bratislava : Typocon, 2005. 298 s. ISBN 80-968189-7-X.
- 3 BŘEZINOVÁ, Gertrúda. Sklenený šperk u Keltov na Slovensku. *Historická revue: Od lovcov mamutov po Keltov*. 2009, roč. 20, č. 10, 82 s. ISSN 1335-6550.
- 4 JOKELOVÁ, S. 2005. *Dejiny šperku od priemyselnej revolúcie po súčasnosť*. Bratislava : Vysoká škola výtvarných umení, 2005. 79 s. ISBN 80-88675-95-2.
- 5 KŘÍŽOVÁ, Alena. *Proměny českého šperku na konci 20. století*. Praha : Academia, 2002. 223 s. ISBN 80-200-0920-5.
- 6 SCARISBRICK, Diana. *Rings: Jewelry of power, love and loyalty*. London : Thames & Hudson Ltd, 2007. 384 s. ISBN 978-0-500-51364-4.
- 7 SMITH CLIFFORD, Harold. *Jewellery*. New York: G. P. Putnam 's sons, 1908.
- 8 ŠTEFANOVIČOVÁ, Tatiana. Byzantské zlatníctvo a Veľká Morava. *Historická revue: Byzancia a jej vplyv na Veľkú Moravu*. 2009, roč. 20, č. 6, 94 s. ISSN 1335-6550.
- 9 WEISSLECHNER, Karol. *Karol Weisslechner*. Bratislava : Orman s.r.o., 1995. (katalóg)
- 10 ZAMAROVSKÝ, Vojtech. *Bohovia a králi starého egypta*. 3. vydanie. Bratislava : Perfekt, 2002. 328 s. ISBN 80-8046-205-4.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1 ww3.fl.ul.pt/pessoais/jpribeiro/textos_genese2009/Texto30.pdf
- 2 www.archeology.cz/
- 3 www.betymajernikova.sk
- 4 www.britishmuseum.org
- 5 www.die-neue-sammlung.de
- 6 www.dorothea-pruehl.de
- 7 www.erikkuiper.com
- 8 www.facesofdesign.com
- 9 www.klimt02.net
- 10 www.langantiques.com
- 11 www.louvre.fr
- 12 www.margithart.at
- 13 www.metmuseum.org
- 14 www.mobilia-gallery.com
- 15 www.nhm.ac.uk
- 16 www.pauadreams.wordpress.com
- 17 www.pilartz.com
- 18 www.sightunseen.com
- 19 www.teeda.com
- 20 www.udalosti.noviny.sk
- 21 www.vam.ac.uk
- 22 www.yokoshimizu.it